

HR. POUL POULSEN DANCHELS OPTEGNELSER

BIDRAG TIL NAKSKOV-EGNENS PRÆSTEHISTORIE

AF

BJØRN KORNERUP.

1. Det er vel kendt, at til de vigtigere personalhistoriske Kilder maa henregnes de Slægtbogsoptegnelser især fra det 16. og 17. Aarhundrede, som af og til kan findes indført i „Familiebibler“ eller Kalendarer. Forskellige Steder i dette Tidsskrift – særlig i første Række – er der blevet offentliggjort saadanne Optegnelser, og ogsaa spredt andetsteds i den historiske Litteratur er den Slags Kildestof blevet publiceret. Der kan saaledes her mindes om de klassiske Eksempler, som foreligger i Mads Pedersen Farstrups og Laurids Axelsens Dagbog, udg. af Ign. Becher, 1813, og i de forskellige Rækker Optegnelser fra Skjolddelev Præstegaard (i Lading Sogn), som H. F. Rørdam har udgivet i Kirkehistoriske Samlinger 3. R. IV, 105–56.

Skønt man skulde tro, at næsten allé Kilder af denne Art takket være de sidste to Aarhundreders omfattende Eftersøgnings- og Udgiverarbejde nu var kommet for Dagens Lys, hænder det dog undertiden paa dette som paa beslægtede Omraader, at der paa ganske uventet Maade dukker helt nyt og værdifuldt Kildestof op. Det gælder saaledes de Optegnelser af Præsten POUL POULSEN DANCHEL i Købelev, der skal meddeles nedenfor. En Bogsamler, Hr. cand. jur. TORBEN HOLCK COLDING erhvervede for nylig i et Antikvariat et usædvanligt smukt, i Pergament indbundet Eksempplar af Professor Kurt Aslaksens *Theologiske oc Historiske beskrivelse om den Reformerede Religion ved D. Marten Luther*, Kbhvn. 1622, en af de første Fremstillinger af vor hjemlige Kirkehistorie. Ved Gennemsyn af Bogen viste det sig snart, at den mange Steder var forsynet med haandskrevne Tilføjelser og Notitser væsentlig af personalhistorisk Karakter. Særlig vigtigt var det dog, at der efter den trykte Tekst fandtes indsat 6 Kwartblade helt fyldt med haandskrevne Optegnelser af slægtshistorisk Indhold. En nærmere

Undersøgelse gav til Resultat, at Optegnelserne hidrørte fra den Mand, der havde skrevet sit Navn paa Titelbladet, „Paulus Paulinus Svenopolitanus“, der er identisk med den ovennævnte Købelev-Præst P. P. Danchel († 1668).

Bogens Ejer stillede med megen Liberalitet Optegnelserne til Raadighed for „Personalhistorisk Tidsskrift“ og for nærværende Udgiver, hos hvem der ikke kunde være Tvivl om, at de fortjente at udgives. Dels indeholder de en Række førstehaands Efterretninger om de ældste Led af den i det 17. og 18. Aarhundrede vidt udbredte og for-grenede Præsteslægt Danchel, dels bringer de adskillige ganske nye Oplysninger om andre, lollandske Præster og deres Hustruer, kort sagt et Stof, der er egnet til paa værdifuld Maade baade at supplere og korrigere vor ikke alt for fyldige Viden om lollandsk Præstehistorie i første Halvdel af det 17. Aarhundrede. Endelig rummer de i flere Henseender Træk, som er af Interesse til Belysning af Tidsalderens Kulturhistorie.

2. Det er ikke ret mange Efterretninger, der lader sig sammenstille om den Mand, som har ført de her omtalte Optegnelser i Pennen. Som allerede Tilnavnet „Svenopolitanus“ viser, stammede Hr. POUL POULSEN fra Svendborg, hvor han blev født 1603¹. Hans Fader hed Poul Hattemager, Moderen Margrethe Clausdatter. Hun døde den 29. April 1623, hvorpaa Faderen 1626 indgik nyt Ægteskab, men døde allerede den 8. September 1629². Sønnen synes at være kommet noget sent til Studierne, thi først 1626 blev han Student fra Odense Katedralskole. Han deponerede den 19. Januar, men paa Grund af Frygt for den da herskende Pest fandt Immatrikulationen først Sted den 6. April s. A. Han blev indskrevet i Universitetsmatriklen under Navnet „Paulus Pauli Suinburgensis“ og valgte til sin Privatpræceptor Professoren i Rhetorik Wulfgang Rhuman³.

Ikke længe efter vendte Poul Poulsen tilbage til Odense, hvor han den 8. Maj 1627 af Biskoppen blev antaget til Hører ved Katedral-skolen⁴. Det er muligt, at han i denne Stilling kan have forberedt sig

¹ Da Poul Danchel 1630 opgiver sin Alder til 27 Aar, maa han være født 1603 (Kirkehistoriske Samlinger 3. R. V, 124).

² Jvfr. S. 27. — Ogsaa en Søster var gift med en Hattemager (S. 28).

³ Kjøbenhavns Universitets Matrikel, udg. af S. Birket Smith, I, 74-5. Jvfr. Danske Magazin 5. R. I, 62-3.

⁴ Samlinger til Fyens Historie og Topographie V, 403 (her kaldes han „Dankerus“).

til den teologiske Embedsprøve, som han maa formodes at have underkastet sig, da Attestatsen just blev indført ved Forordningen af 7. November 1629. Næste Aar gik han i hvert Tilfælde over i gejstlig Virksomhed. Under den 27. April 1630 noterer den fyenske Biskop HANS MIKKELSEN i sin Dagbog, at to Kandidater havde indstillet sig hos ham til Bispeeksamen. Medens den ene gik rejekt paa Grund af Uvidenhed, bestod den anden, Paulus Paulini, Prøven, og Dagen efter blev han ordineret i St. Knuds Kirke¹. Det Kald, Poul Poulsen havde opnaaet, var Embedet som Sognekapellan i Vestenskov og Kappel i Lollands søndre Herred, hvor Hr. Rasmus Snøde var Sognepræst 1627-59. Samme Dag underskrev han Præsteeden i Biskoppens Edsbog og kalder sig her stadig „Paulus Paulinus Svenopolitanus“². Han maa dog allerede nu have brugt Navnet Danchel, thi i en aldeles samtidig Indførsel i Biskoppens Dagbog kaldes han tillige „Danckelius“. Hvorfra han har optaget dette Tilnavn, som gennem flere Aarhundreder skulde blive hans Slægts Kendingsnavn, vides desværre ikke. Navnet har en tysk Klang, er i forskellige Former (Danckel, Danckwart, Danchelmann) vel kendt fra tysk Landomraade³, og det er jo muligt, at hans Fader kan have været en indvandret tysk Haandværker.

I Vestenskov befandt Hr. Poul Danchel sig maaske ikke særlig godt, i hvert Tilfælde vendte han snart sine Tanker mod at komme bort til et andet Embede. Allerede den 26. August 1630 modtog Biskop Hans Mikkelsen Brev fra ham om Muligheden af at faa Sognekapellatiet i Nykøbing F., men Biskoppen gav et henholdende Svar, og Hr. Poul kom ikke i Betragtning⁴.

Imidlertid døde den 12. Februar 1631 Sognepræsten i det store Købelev Sognekald i Lollands Nørre Herred, Hr. PEDER HANSEN (SAKSKØBING), bekendt som Samler af en vigtig Brevbog, og den 6. Marts s. A. blev Hr. Poul Poulsen Danchel kaldet til at være hans Efterfølger⁵. Denne Kaldelse forløb dog ikke saa glat, som Hr. Poul vistnok havde haabet. Selv siger han, at den affødte „megen Trætte“,

¹ Sst. VI, 137-8.

² Kirkehistoriske Samlinger 3. R. V, 124.

³ Heintze-Cascorbi, Die deutschen Familiennamen, 7. Aufl., herausg. von Paul Cascorbi, S. 477-8. Her afledes Navnet af et gotisk Ord „thankas“ for „Aand“, „Tanke“.

⁴ Samlinger til Fyens Historie og Topographie VI, 144.

⁵ Jvfr. her S. 27; om Peder Hansen Sakskøbing Kirkehistoriske Samlinger 3. R. I, 311 ff.; 4. R. III, 608.

og naar man ser, at han den 23. Marts rejste over til Odense, hvor han spiste Frokost hos Biskoppen, har man sikkert Lov til at sætte Rejsen i Forbindelse med denne Sag. I hvert Tilfælde er det nok ikke uden Grund, at da Biskoppen næste Dag skrev et Brev til Dronning Sophies Kammersekretær JOHANNES OBERBERG († 1632), handlede en Del af dette om Præstekaldelsen i Købelev. Oberberg var Dronning Sophies betroede Mand, ja et Slags Faktotum ved Bestyrelsen af hendes Livgeding Lolland og Falster¹.

Hvad der har udgjort Stridens Kærne, ved vi ikke i Enkeltheder. Kun ses det, at en anden Mand, Mag. Lage, har ment, at han havde særlig Adkomst til at komme i Betragtning ved denne Kaldelse. Hvem denne Mag. Lage var, siges ikke nærmere, men jeg antager, at han er identisk med den Mag. LAGE CHRISTENSEN, som en Tid havde været Skibspræst uden Besolding, da han 1628 fik Kongens Brev om at blive kaldet til Helgenæs i Aarhus Stift. Dette Kald fik han dog ikke, idet han s. A. fik Bestalling som Præst ved Kongens Artilleri. Ved Krigens Afslutning næste Aar 1629 fik han paa ny Kongebrev om at faa det første Kald i Danmark, som blev ledigt, og som han paa lovlig Vis kunde blive kaldet til².

Imidlertid lykkedes det ikke Mag. Lage at sejre over sin Konkurrent ved Købelev-Embedet. Da Biskop Hans Mikkelsen i Sommeren 1631 kom paa Visitats til Lolland, havde han den 16. Juni en Samtale med Lensmanden paa Halsted Kloster LAURIDS GRUBBE om denne Sag, og tre Uger senere – den 11. Juli – afholdtes et nyt Møde sammesteds, og Sagen blev nu afgjort af Lensmændene LAURIDS GRUBBE og PALLE ROSENKRANTZ til Krenkerup samt Lollands fire Provster. Afgørelsen faldt ud til Fordel for Hr. Poul Danchel. Ikke uden en vis Stolthed skriver han i sine Optegnelser „tilligemed Sognekaldet bar jeg Sejren hjem“ (cum parochiâ palmam obtinui)³.

Den 17. Juli blev Hr. Poul Danchel indsat af Herredsprovsten i sit nye Embede og kunde nu se Fremtiden roligt i Møde. Faa Dage senere – den 24. Juli – blev han af Biskoppen selv, der synes at have været hans Velynder, trolovet med Formandens Enke DOROTHEA CLEMENS DATTER i en talrig Forsamling af hæderlige Præstemænd og

¹ Saml. til Fyens Historie og Topographie VI, 155, 156. – Om Oberberg jvfr. Dronning Sophies Kopibøger 1588–1617, udg. af Svend Thomsen, S. 351 f. Historisk Tidsskrift 7. R. III, 533. Kancelliets Brevbøger 1630–32, udg. af E. Marquard, S. 800, 907. Holger Hjelholt, Falsters Historie I, 131, 142 f.

² Kancelliets Brevbøger 1627–29, udg. af E. Marquard, S. 409, 587, 828.

³ Saml. til Fyens Historie og Topographie VI, 161, 163. Jvfr. her S. 27.

deres Hustruer. Den 18. September s. A. fandt Brylluppet Sted. Blandt de tilstedeværende ved dette som ved Trolovelsen var bl. a. Oberst CHRISTOPHER STEENSEN († 1657) til Grimsted og Asserstrup i Nabosognet Sandby og hans Frue BIRGITTE MORMAND, der begge gennem en Aarrække kom til at høre til hans nærmeste Patroner¹.

Med sin første Hustru fik Hr. Poul ingen Børn, og da hun var død den 26. September 1636, tøvede han ikke længe med at indgaa nyt Ægteskab. Allerede den 25. Januar 1637 holdt han Trolovelse og den 12. Marts s. A. Bryllup i Herridslev (i Musse Herred) med CHRISTINE ZACHARIÆDATTER, en Datter af Sognepræsten her, Jubellæreren Zacharias Christophersen († 1639). I sit andet Ægteskab fik Hr. Poul 12 Børn (jvfr. nedenfor)².

Der findes ikke meget overleveret til Karakteristik af Hr. Poul Danchels Personlighed eller Embedsgerning. Den usædvanligt faste og pyntelige Haand, hvormed Optegnelserne er ført i Pennen, kunde tyde paa, at han har været en Ven af Orden og Nøjagtighed, og i samme Retning peger hans Interesse for omhyggelig Bogføring af sine Udgiftsposter, som det ses i andre Optegnelser af ham. Den Omstændighed, at Hr. Poul i en tidlig Alder (1629) har erhvervet et Værk som Kurt Aslaksens „Beskriffuelse“ og siden fyldt det med kronologiske Optegnelser, taler tydeligt nok om hans Interesse for historiske Spørgsmaal.

Hr. Poul Danchels Tilknytning til Biskop Hans Mikkelsen kendetegner ham formentlig som henhørende til den luthersk-ortodokse Skole. Ogsaa et og andet Udtryk i nogle latinske Breve fra hans Haand viser Slægtskab med Yndlingsvendinger hos denne Retning. De nævnte Breve vidner iøvrigt om, at han har været en velstuderet Mand. Han formaaede med en vis Lethed, om end ikke med Elegance, at udtrykke sig i Tidens latinske Brevstil, og han sad inde med noget Kendskab til (nytestamenteligt) Græsk.

Af Hr. Pouls menneskelige Personlighed faar man et smukt Indtryk, naar man ser, at han ikke blot stræbte paa bedste Maade at uddanne sin egen store Børneflokk, men ogsaa virksomt understøttede en fattig, forældreløs Student ERIK RASMUSSEN fra Gamby i Haarslev Sogn (Ericus Erasmi Gambyensis), dimitteret fra Odense 1636³. Herom

¹ Jvfr. her S. 27 og Saml. til Fyens Historie og Topographie VI, 164.

² Jvfr. her S. 12 f. Christine Zachariædatter døde 22. December 1662 (Kall. 40, 377, II, S. 299). I Købelev Kirke findes endnu en Kirkestol med hendes Navn (C. C. Haugner, Lollands Nørre Herred, 1922, S. 118).

³ Kjøbenhavns Universitets Matrikel, udg. af S. Birket Smith, I, 133 (Ericus Erasmus).

underrettes man gennem en Række Koncepter til og Kopier af Breve, som den nævnte Student har indført i den tidligere omtalte Peder Hansen Sakskebings Brevbog¹. Naar de findes netop heri, kunde det tyde paa, at Erik Rasmussen i nogen Tid har opholdt sig i Købelev Præstegaard – „i Kanaans Land“, som han siger et Sted² – og der faaet overladt den ikke helt udskrevne Brevbog, som maa være gaaet i Arv til Hr. Poul Danchel fra hans Formand baade i Embedet og Ægteskabet.

Studentens Breve³ er ikke meget indholdsrige. Hvad enten det skyldes, at Latinen er faldet ham noget besværlig, eller at han som et ungt Menneske ikke har haft meget paa Hjerte, saa er Resultatet blevet temmelig magert, mest traditionelle, skolemæssige Vendinger, saadan som de er vel kendte fra Brevformularbøgerne. Man faar dog Fornemmelsen af, at han med megen Taknemmelighed har set hen til Hr. Poul Danchel som sin faderlige Velgører og trofaste Ven, hvem han hylder i overstrømmende Ord.

Erik Rasmussen har ogsaa i Afskrift bevaret et Par Breve rettet til ham fra Hr. Poul⁴. De er helt igennem affattet i faderlig Formaningstone over for et ungt Menneske, der skal støttes paa Livets slibrige Bane, og giver maaske saaledes et Glimt af Hr. Pouls aandelige Karaktertræk. Betegnende er f. Eks. et Brev fra September 1638, hvori han opfordrer den unge til alvorligt at lægge Vind paa sine Studier og paa et ærbart og kysk Levned, idet han især bør holde sig fjernt fra Djævelens og hans Haandlangeres, Skøgernes, Tillokkelser og fra de ugudelige Sviregasters Kompagni, der bør skys som værre end Hunden og Øglen⁵. Brevene meddeler iøvrigt mest lokale Nyheder fra Lolland, bl. a. Efterretningen om, at Hr. Poul 1638 havde ligget

¹ Ny kgl. Saml., 8°, 271. Jvfr. S. 3.

² Ny kgl. Saml., 8°, 271 p. 356. Udtrykket forekommer i en Brevudskrift, som er saa typisk for Tiden, at den fortjener at meddeles her: „Eruditionis solidæ, ac optimarum virtutum nec non facultatum Θεοδιδόμενων laude cumulatissimo Viro D. Paulo Paulino mysteriorum Divinorum apud Kiøbelovienses in terra Canaan, Eparchiæ Borealis, Præconj fidelissimo, Patrj, Fautorj et promotorj ætatem suspiciendo hæ dabuntur litteræ.“

³ Anførte Sted p. 312, 315–17, 317–19, 340–4, 348–9, 354–6, 364.

⁴ Anførte Sted p. 326–8, 331–4.

⁵ Anførte Sted p. 328: „te obtestarj [volo], ut ante omnia Deum timeas, insinenter orando et caste vivendo Dæmonis ejusque complicum, meretricum etc. Astus et elecebras caute declines, gregariorum impiorumqve turbam cane pejus et angve vites . . .“. (Brevets Datering fremgaar af Omtalen af Poul Danchel den Yngres Daab).

dødssyg formodentlig som Følge af den pestagtige Epidemi, der da hærgede paa Lolland. I Tillægget er et enkelt af disse Breve meddelt for at give et Indtryk af Hr. Pouls Evne til at haandtere den latinske Pen. – Efter al Sandsynlighed er den unge Student identisk med den Erik Rasmussen Mand, der blev Diakon i Nordborg og tilsidst Sognepræst i Ærøskøbing, hvor han døde 1664¹.

Den gamle lollandske Kronikør, Provst Peder Rhode i Utterslev, kalder Hr. Poul Danchel „en flittig Præst og Landmand“². Det er sandsynligt, at han har Ret heri, og naar Biskop Hans Mikkelsen ved en enkelt Visitats i Købelev 1632 (Aaret efter Hr. Pouls Kaldelse dertil) omtaler, at de unge ikke var godt forberedt³, er det en isoleret Omstændighed, hvorpaa der ikke kan bygges nogen almenyldig Dom, og som formodentlig snarere maa lægges hans Formand til Last. Sin Biskops Yndest synes han dog at have bevaret gennem Aarene, i hvert Tilfælde opviser Hans Mikkelsens Dagbog flere Notitser, der tyder paa et gæstevenligt Forhold mellem dem⁴.

Tør man tro P. Rhode, viste Hr. Poul Danchel stor Dygtighed som Landmand. Det skal saaledes ved Mageskifte med Bønderne være lykkedes ham at faa alle Præstegaardens adspredte Jorder og Enge samlede. Tilsammen udgjorde de 16 Tdr. Hartkorn, hvoraf han aarligt høstede 420 Tdr. Korn⁵.

Samme Hjemmelsmand skylder vi ogsaa den Efterretning, at Hr. Poul ikke stod i noget godt Forhold til en Herremand i Sognet, OTTO QUITZOW til Glostrup. Efter hvad Rhode fortæller, skal Fjendskabet være gaaet saa vidt, at Herremanden en Gang skød efter Præsten, medens denne stod paa Prædikestolen, hvad der havde til Følge, at Hr. Poul Danchel lod gøre en Aabning paa Vinduet ved Prædikestolen, for at han kunde holde Udkig efter, om Otto Quitzow kom til Kirke. I saa Fald vilde han give sine Folk et Tegn, saa at de kunde undersøge, om Herremanden førte Vaaben med sig. Ret vittigt bemærker Rhode i den Anledning, at Hr. Pouls Prædikener „maa altsaa have faldet noget i det adspredte Væsen“⁶.

¹ Kirkehistoriske Samlinger 3. R. I, 351; V, 132; 5. R. III, 523. Danske Samlinger V, 306. Otto Fr. Arends, Gejstligheden i Slesvig og Holsten II, 53. Jvfr. her S. 37, 38.

² P. Rhode, Samlinger til de Danske Øers Laalands og Falsters Historie I, 177; jvfr. 2. Udgave ved J. J. F. Friis I, 143.

³ Saml. til Fyens Historie og Topographie VII, 46.

⁴ Sst. VII, 73, 112, 167.

⁵ P. Rhode, anf. Skrift I, 177.

⁶ Sst. I, 177–8. Den samme Fortælling findes ogsaa opbevaret i Biskop J. C. Blochs

Om hele denne Historie er andet end et Sagn, som Rhode med sin udprægede Forkærlighed for det anekdotiske, blot har kolporteret videre, faar staa hen. Derimod er det utvivlsomt historisk Sandhed, at Forholdet mellem Herremanden og Præsten i aarevis har været meget spændt, idet Rhode paa Grundlag af en nu forsvundet Protokol bogstavret kan meddele følgende Citat fra en Optegnelse af Hr. Poul om, hvad Otto Quitzow havde ydet ham 1651-54. Det hedder heri:

Her er affskreffuen det, som jeg uthi 6 Aar bekom aff dett ugudelige Menniske, Sathans Lem og Belias Barn, huilcken den retferdige Gud nu, uden Tuil, betaler, eftersom hand haffde handlit uthi Legemens Levnet mod Herrens thiener uforskyldt, for al det timelige, foruden det aandelige gode, hannem war beviist i mange Maader, huilcken nu er bortkaldit till Regnskab — o Gudskeelov.¹

Med denne Baggrund for Øje virker det da mærkeligt af de nedenfor gengivne Optegnelser at se, at Hr. Poul Danchel 1650 havde indbudt Otto Quitzow som Gæst til et Daabsgilde for et af sine Børn, men denne synes ikke at være mødt, i hvert Tilfælde ikke at have villet punge ud med en Faddergave! Hans Frue, INGEBORG LANGE, optraadte dog som Barnets Gudmoder ved den Lejlighed.

Under Svenskekrigene 1644-45 og 1657-60 maatte Hr. Poul Danchel bære sin Del af Tidens Trængsler, som det fremgaar af hans Fortegnelse over de Skatter og ekstraordinære Paalæg, han maatte udrede i disse Aar. Da det bl. a. i kulturhistorisk Henseende ikke er uinteressant at se, hvor stor en Byrde der under saadanne Forhold kunde blive lagt paa en enkelt Præstemands Skuldre, skal Fortegnelsen in extenso meddeles i Tillægget. Man ser af denne, hvorledes Hr. Poul i de her omhandlede Aar har maattet udrede svære Penge i direkte Skatter (Sølvskat, Kopskat, Hjælpeskat, Prinsessestyr o. s. fr.), desuden maattet bidrage med Levnedsmidler til forskellige „Madskatter“ samt deltage i Udrustningen af Ryttere (med Heste) og i andre Kon-

Samlinger (Addit., Fol., 140, I, 141 f.). Bloch er dog næppe noget selvstændigt Vidne, men har formentlig overtaget Fortællingen fra P. Rhode (adskillige indheftede Breve viser, at denne jævnlig har forsynet Biskoppen med historiske Efterretninger) og bringer den blot i lidt længere Form end i den trykte Gengivelse hos Rhode. Det samme gælder iøvrigt flere af de nedenfor anførte Efterretninger. Fortællingen findes dog optegnet allerede i en Indberetning af 3. Juni 1756 fra Præsten F. B. Suhr i Købelev (Kall, 4°, 377, II, S. 305 v-6).

¹ P. Rhode, anf. Skrift I, 177-8. Allerede meddelt i Suhrs Indberetning S. 305 v. Af hans Gengivelse fremgaar det, at Quitzow døde 1654.

tributioner. Godt var det da, at Hr. Poul aabenbart var en velstaaende Mand, saaledes at han kunde svare til de tunge Paalæg¹.

Yderligere maatte Præsten i Købelev opleve, at hans Præstegaard 1658–59 to Gange blev udplyndret af Svenskerne. For at skaffe sig nogenlunde taalelige Kaar maatte han da betale Fjenderne for at yde sig Salvegarde, og han maatte ved den Lejlighed ty til sine Sølvskeer, da han formodentlig ikke har haft flere rede Penge at lade springe. En mærkelig Enkelthed fra Svenskernes Besøg i denne Tid omtales af en senere Præst. Hr. Poul ejede et Maleri af Prins Christian (maaske Christian V), og det morede de svenske Officerer sig med at skyde til Maals efter, saaledes at det blev helt „barbarisk tilreedt“. Billedet forvaredes siden i flere Slægtled i Købelev Præstegaard som et Vidnesbyrd om „de svenske Officerers slette Moralité“².

Om en ejendommelig Tildragelse fra den sidste Svenskekrigs Tid beretter P. Rhode. En Gang indfandt der sig en svensk Ritmester for at brandskatte Præstegaarden, og da det ved den Lejlighed kom paa Tale, om Hr. Poul ikke havde nogle Slægtninge, svarede Præsten, at han en Gang havde haft en Brodersøn, der artede sig slet og løb bort. Ritmesteren tog da hans Haand, kyssede den og sagde: „jeg er den Person, jeg løb bort, det er sandt, men betænk Eders Strenghed imod mig“. Nu vendtes alt til Glæde, og Præsten fik baade en Salvegarde og Erstatning for de fleste af de Udgifter, Svenskerne havde forvoldt ham³.

Naar man kender Hjemmelsmandens Smag for Anekdoter, er der dog sikkert Grund til at stille sig kritisk reserveret over for denne Fortælling. Historisk kan kun afhjemles, at Købelev Præstegaard to Gange blev udplyndret, og at Præsten fik Salvegarde af Svenskerne vel at mærke mod at betale i dyre Domme. Det er iøvrigt muligt, at Fortællingens Hr. Pouls „*Brodersøn*“ kan skyldes en Forveksling med en

¹ Jvfr. Tillæg S. 45–9.

² Sst. S. 49.

³ P. Rhode, anf. Skrift I, 178. – Beretningen findes i længere, mere pointeret Skikkelse hos Bloch (Addit., Fol. 140, I, S. 142). Her fortælles bl. a., at Hr. Poul bestandig besvarede Svenskernes Opfordring til at udlevere, hvad han ejede, „med uforfærdet Mod“, idet han blev ved at sige, „Fienden som den, der haver Over-Magt kand tage, men han, Hr. Dankel, gav ikke noget til sin Fiende“. Om den bortløbne Brodersøn, som han havde taget til sig efter Broderens Død, hedder det, at Hr. Poul formodede, „at han, som et vanartigt Barn, var bleven hængt“. Efter at Ritmesteren havde givet sig til Kende, foreviste han „en af den Svenske Konge ham given skriftlig Tilladelse til med hans Commando at være en Vagt for Hr. Poul“. Bloch kender intet til, at Hr. Poul fik Erstatning for sine Udgifter.

Søstersøn, Poul Nielsen Danchel, som en Tid under Svenskekrigen havde været i Huset hos en svensk Oberst og siden flygtede tilbage til Naksbovegnen (jvfr. nedenfor).

Fra Tiden efter Krigen foreligger der et originalt Kildevidnesbyrd fra Hr. Pouls Haand. Af dette fremgaar det bl. a., at han baade havde genopbygget Præstegaarden og „reddet“ den i den svenske Fejdes Tid. Det er en Erklæring fra 1663 i Anledning af den Takst, til hvilken Præsterne skulde overtage deres Præstegaarde af Kronen¹. Den har følgende Ordlyd:

Efftersom Hans K. M. med allernaadigst privilegie den Taxt, som Præstegaardene bleffue sætte for, haffuer formildet, da, endog det mig fattige Mand, som baade haffuer Præstegaarden self aff min egen Formue oc Indkomme moxen aff ny opbygt, oc med stor Vmage oc Udgifft udi forledne Feydis Tid den baade reddet oc ellers altid holdt ved Mact oc Hæfid saa vel som ocsaa en Deel for den Skyld, en Deel for anden haard Udsuelse oc Tuang aff Fienden forarsaget er, nu med mine mange Børn at sticke udi Vitløfflighed oc Armod, oc mig saa got som jngen, eller jo saare ringe Behielpning aff mit Sogn, som er iligemaade aldels forarmit, formoder vil falde saare tungt oc besuærligt den mig igien at tilbekoste: vil jeg dog effter Kong. May. Naadigste Villie mig vnderdanigst bequemme, oc Præstegaarden i Kiøbeløff Sogn, som jeg nu iboer, oc er aff 8 Mend for 303 Daler slette oc 2 $\frac{1}{2}$ taxerit, mig oc mine Arffuinger for 200 Daler Mønt effter forunte Naadigste Forlindring tilforhandle. Jeg vil oc aff yderste Formue legge Vind paa, med Guds Naadis Hielp oc Bistand, den paa visse Terminer oc med dett allermuligste rictig at betale. Hvis det icke skee kand, da saa lenge Capitalen enten bestaar gandske, eller saa meget, som i Capitalen kand restere ubetald, gierne forrente. Kiøbeløff den 20 gbris anno 1663.

Povel Povelßøn

E. Haand. Sognepræst
i Kiøbeløff.

Aaret efter – 1664 – indgik Hr. Poul med en Ansøgning til Kongen om, at hans ældste Søn POUL POULSEN DANCHEL, som nu af ham „med menige Sognemænds gode Villie oc Samtycke“ var blevet kaldet til hans personelle Kapellan og var blevet ordineret, maatte opnaa kgl. Konfirmation paa denne Kaldelse og desuden faa Brev paa Sognekaldet efter sin Faders Død. Den gamle Præsts Ansøgning er endnu

¹ Original i Pakken: Dokumenter og Breve fra Lollands Herreder 1464–1762 (i den til Landsarkivet for Sjælland m. m. afgivne Del af Fyens Bispearkiv). – Om Indløsningen af Præstegaardene efter Enevældens Indførelse jvfr. P. Severinsen, Folketikkens Ejendoms-Historie S. 77 f.

bevaret¹. Den er skrevet med en ualmindelig klar og fast Haand. Efter indledende Bemærkninger i de sædvanlige Vendinger følger et Stykke, der er interessant ved de personlige Oplysninger, som gives. Det hedder her:

Er derfor ieg fattige Mand, som nu paa det 34 Aar haffuer betient for^{ne} Guds Menighed i Kiøbeløff Sogn, nu aff E. K. M., min allernaadigste Herre oc Konning, paa dett allervnderdanigste begierendis, att E. K. M. ville for^{ne} Kald allernaadigst samtycke oc hannem der til confirmere, att hand Kaldet efter min Død maatte nyde oc betienne, at mine andre, nu siu, moderløse Børn, aff huilcke en Deel ere smaa oc v-opdragne, kunde haffue nogen Tilfluct oc Behielpning hos hannem, huilcke efter min Død dog ellers haffue ringe Middel, oc lidet kunde bliffue behiulpne, efftersom ieg fattige Mand en god Deel aff min Formue paa Præstegaarden, som ieg moxen forfalden for mig fand, haffuer anvendt, oc den nu efter E. K. M. allernaadigste Breff oc Privilegie haffuer kiøbt, oc dett øffrige aff min Formue er aff Fienden mig paa det næste berøffuit, oc haffuer siden den Tid aff mit, ved Fienden forarmede oc halff nedbrudte Sogn² hid indtil hafft liden Behielpning til mig oc mine Børns oc sær til mine andre 5 Sønners Underholdning oc Scholegang, huilcke ieg alle holder til boglige Konster oc udi Scholen³, paa det de skulle icke samptligen med deris andre Sydskinde efter min Død gaa (maa skee) udi Vildfarelse.

Da Stiftets Biskop, Dr. Niels Bang anbefalede baade Fader og Søn, Faderen som „en hæderlig, lærd och megit skickelig gammel Mand“, voldte det ikke større Vanskeligheder at opnaa den ansøgte Gunstbevisning, hvorom der udgik Kongebrev den 7. September 1664.

Kun faa Aar senere gik Hr. Poul Danchel bort, idet han efter i 37 Aar at have været Sognepræst i Købelev døde den 8. Marts 1668⁴. Han blev begravet i sin Sognekirke, og den Dag i Dag mindes han her ved et smukt Epitaphium i Barokstil, smykket med Portrætter af ham og hans Familie⁵.

¹ Original i Indlæg til Fyenske og Smaalandske Registre 1664 Nr. 52 (Danske Kancellis Arkiv).

² Jvfr. C. C. Haugner, Lollands Nørre Herred, 1922, S. 114 ff. Jfr. her S. 10.

³ 1659 omtaler en teologisk Student Laurids Hansen Capel sit „testimonium laudabile . . . reverendi viri dn. Pauli Paulini, pastoris Købelevensis, cujus per integrum annum pædagogum egit“ (Kirkehistoriske Samlinger II, 229).

⁴ Dødsdagen efter Opgivelse i Herredsbogen for Lollands Nørre Herred 1690 i Pakken: Jordebøger, Herredsbøger etc. vedrørende Lolland ca. 1568–1717 (i den til Landsarkivet for Sjælland m. m. afgivne Del af Fyens Bisparkiv). Epitaphiet har „3. Marts“, men har tidligere haft „8. Marts“ (jvfr. Note 5).

⁵ Beskrevet i E. F. S. Lund, Danske malede Portrætter IX, 226–7. Reproduk-

3. En meget stor Del af Hr. Poul Danchels nedenfor meddelte Optegnelser omhandler hans Børns Fødsel og Daab. I Aarene 1638–56 fødtes der ham i hans andet Ægteskab 12 Børn, 9 Sønner og 3 Døtre, nemlig¹:

1. POUL, født 3. Januar 1638, [død 28. April 1681, Faderens Efterfølger som Sognepræst i Købelev]².
2. DOROTHEA, født 14. Marts 1640, død 20. Juni 1641.
3. MARGRETE, født 21. December 1641, [gift med Sognepræst i Herriidslev og Breininge Christen Mortensen, død 1679]³.
4. ZACHARIAS, født 16. Marts 1643, [død 1715, Mag., Provst, Sognepræst i Øster Ulslev og Godsted]⁴.
5. PEDER (I), født 30. Januar 1645, død 5. Juli s. A.
6. KAREN, født 20. Maj 1646, [gift med Skovrider i Vantore Johan Mejer].
7. CLAUS, født 30. September 1647, [død 7. Marts 1716, Sognepræst i Taars og Vignæs]⁵.
8. HANS (I), født 28. November 1648, død 10. December s. A.
9. HANS (II), født 4. Marts 1650, [død 1682, Sognepræst i Gørlev og Bakkendrup]⁶.
10. PEDER (II), født 15. Juli 1651, [Student 1672]⁷.

tionen efter dette Værk. Den tidligere Indskrift i Kall, 4°, 377, II, Fol. 299. – I Købelev Kirke mindedes Hr. Poul Danchel desuden ved, at hans Navn eller Bomærke var anbragt paa Altertavlen (1656), en Skriftestol og en Klokke (1642) (Kall, 4°, 377, II, Fol. 295, 295 b, 300 b).

¹ I den her givne Liste er de i skarp Parentes tilføjede Oplysninger hentet fra almindelige Haandbøger.

² Ogsaa over Poul Danchel den Yngre opsattes der et Epitaphium i Købelev Kirke (Kall, 4°, 377, II, Fol. 297). Det er nu forsvundet, men fandtes endnu 1833 (jvfr. J. H. Larsen, Laaland og Falster topographisk beskrevne, 1833, S. 50).

³ Oplysningerne om Døtrenes Ægteskaber efter Kantor V. Holms Samlinger i Landsarkivet for Sjælland m. m.

⁴ Under Belejringen af Nakskov 1659 gik han i Skole her, men blev hjemkaldt og kom siden i Skole i Slagelse, hvorfra han blev dimitteret 1664 (Addit., Fol., 140, I, S. 75–6. Birket Smith, Københavns Universitets Matrikel I, 324).

⁵ Ogsaa denne blev Student fra Slagelse, 1669 (Matriklen II, 12).

⁶ Han blev Student fra Odense 1670 (Matriklen II, 23).

⁷ Blev tillige med Broderen Christopher Student fra Slagelse 1672 (Matriklen II, 31, 35). De unge Dancheler synes i København fortrinvis at have holdt sig til Slægten Bartholin. Den ældste Søn Poul, Student fra Roskilde, valgte Prof. Bertel Bartholin til sin Privatpræceptor (Matriklen I, 272), Zacharias, Claus og Hans Prof. Rasmus Bartholin og Peder Prof. Thomas Bartholin. Kun den yngste, Christopher, foretrak en Mand uden for Bartholinernes mægtige Kreds, Mag. Jørgen Hansen.

11. CHRISTOPHER, født 25. Maj 1653, [død 1711, Mag., Sognepræst ved Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn].

12. ERIK, født 2. Juni 1656, død samme Dag.

Den ovenfor anbragte Gengivelse af det Danchelske Familie-epitaphium i Købelev Kirke viser da ogsaa Hr. Poul Danchel omgivet

af sin sidste Hustru, 9 levende og 3 døde Børn. Den lille Pige foran Moderen maa aabenbart være den eetaarige Dorothea. En Indskrift, som endnu i det 18. Aarhundrede fandtes paa Epitaphiet, men som nu er forsvundet, indeholdt nøjagtigere Oplysninger om Præsteparrets Dødsdage¹.

I Følge Optegnelsernes hele Karakter er det kun naturligt, at de indeholder adskillige kulturhistorisk interessante Bidrag til Oplysning om Daabsskikkene i det 17. Aarhundrede. Det fremgaar bl. a. tydeligt, at Hr. Poul Danchel – som det var almindeligt i Tiden – har lagt Vægt paa at faa sine Børn døbt nogenlunde hurtigt, i Almindelighed en halv Snes Dage efter Fødselen, og var der Fare paa Færde, endnu hurtigere². Saaledes blev det sidste Barn døbt umiddelbart efter Fødselen af „Fostermoderen, den erlige Dannequinde Karen Marchors“. I høj Grad karakteristisk er det endvidere, at Faderen aldrig selv døbte sine Børn, end ikke i det sidstnævnte Tilfælde. I Almindelighed var det en af Nabopræsterne, der optraadte som „Døbefader“, ligesom det ogsaa altid var en Embedsbroder, der begravede de Børn, der gik bort. Kun med en enkelt Undtagelse valgtes altid en Søndag til Daabsdag.

Interessante er ogsaa Oplysningerne om, hvordan Hr. Poul gik til Værks ved Opkaldelsen af sine Børn. Ved Sønnernes Daab kom aabenbart først hans Fader (og andre Forfædre) i Betragtning, saa hans Svigerfader, dernæst hans Formand (baade i Embedet og i første Ægteskab), endelig en salig Broder. Af Døtrene blev den første opkaldt efter Hr. Pouls første Hustru, den anden efter hans Moder, og den tredie efter hans Svigermoder.

Som det var Skik fra Arilds Tid, blev de enkelte Børns Daab fejret ved et Gilde, hvortil der blev indbudt et større Antal Personer af begge Køn. Foruden derved at kaste mere Glans over Festligheden tjente dette et rent praktisk Formaal: at indhøste rundelige Fadder-gaver. Kun under ganske særlige Omstændigheder, som i 1650, da et Barns Daab indtraf omtrent paa samme Tid som en Svogers Døds-fald, maatte man indskrænke Indbydelsernes Tal – „ere indbødne Faddere og Venner efter den Tids Tilstand“, som det betegnende nok hedder.

¹ Jvfr. S. 11 Note 5.

² Forordningen af 23. Maj 1646 bestemte, at ingen Børn paa Landet maatte henligge udøbte mere end 8 Dage (H. F. Rørdam, Danske Kirkelove III, 329), men man har aabenbart ikke i Købelev holdt sig strengt til Bogstaven. Samme Bestemmelse genfindes i Danske Lov 2-5-6.

Fra ældre Tid havde der gjort sig en stærk Tilbøjelighed gældende til at indbyde et stort Antal Faddere, og man havde gentagne Gange fra den verdslige og kirkelige Øvrigheds Side søgt at dæmme op for denne Uskik. Den norske Kirkeordinans, der ogsaa var af en vis normgivende Karakter for Danmark, havde fastslaaet Faddernes Antal til fem¹, og af de her meddelte Optegnelser ses det, at man nogenlunde har respekteret denne Bestemmelse, som man dog aabenbart i Praksis har fortolket som gældende fire eller fem Faddere af hvert Køn (ialt ti).

Blandt de sidstnævnte indtog Gudmoderen, den Kvinde, „som fremholdt hannem (hinde) til Daaben“, en særlig vigtig Plads, og man søgte gerne, om det var muligt, at faa en mere anseelig Person til at paatage sig dette Hverv², saaledes her Fru BIRGITTE MORMAND, gift med CHRISTOPHER STEENSEN til Grimstedgaard, eller hendes Døtre, Fru INGEBORG LANGE o. a. Til Faddere blev aabenbart fortrinsvis indbudt Embedsbrødre fra den nærmere eller fjernere Omegn, hos hvem Hr. Poul sikkert til sin Tid har maattet yde Gentjeneste, Adelsmænd fra Nabolaget, enkelte mere ansete Borgere fra Nakskov, derimod kun yderst sjældent Bønder fra Købelev Sogn.

Var Fadderantallet paa Forhaand nogenlunde begrænset, saa synes man at have holdt sig skadesløs for dette ved til Gengæld at indbyde saa mange desto flere „Venner og Gæster“ (convivæ). Ogsaa i denne Kreds træffer man talrige af Lollands Præster og deres Hustruer – ikke faa af den sidstnævnte Kategori synes overhovedet ikke at have været kendte førend gennem disse Optegnelser –, Adelsfolk, Rektorer og Hørere fra Nakskov, Borgere sammestedsfra, Fogeder og enkelte andre mere betydende Personer uden for den egentlige Bondestand, deriblandt en Gang den bekendte lollandske Bondefører Herredsfogeden OTTO JENSEN KULD (1677)³.

Købelev-Præstefolkenes Bekendtskabskreds maa have strakt sig over det meste af Lolland. Det er ikke blot den nærmeste Omegns Præsteskab, der er repræsenteret, men man træffer ogsaa Embedsbrødre og deres Hustruer helt fra Saksøbing-, Maribo- og Nysted-

¹ Udgaven 1607 Fol. 19. Jvfr. Danske Magazin 4. R. IV, 90. Ogsaa Danske Lov (2-5-5) regnede senere med „ej fleere . . . end fem af Mands og Qvindis Personer tilsammen“. Jvfr. Troels-Lund, Dagligt Liv i Norden i det sekstende Aarhundrede (1. illustrerede Udg.) VIII, 87 f., 115 f., 121 f.

² Troels-Lund, anf. Skrift VIII, 86.

³ Om denne se C. C. Haugner, Lollands Nørre Herred, 1922, S. 118, 119, 131-35.

egnen. I Almindelighed blev der indbudt 20–30 Gæster til at deltage i Daabsgildet. Naar en stor Procentdel (næsten Halvdelen) gennemgaaende ikke har kunnet komme til Stede, staar det formodentlig i Forbindelse med, at Daabsgildet virkelig er blevet afholdt paa selve Daabsdagen, saaledes at det for mange har været vanskeligt at give Møde med saa kort Varsel. Fra andre Egne vides det derimod at have været Skik, at selve Daabsfesten først fandt Sted langt senere i Forbindelse med Barnets Fremstilling i Kirken – saaledes i Skjolddelev Præstegaard i Aarhus Stift¹.

Som den vindskibelige Husfader Hr. Poul Danchel aabenbart var, har han omhyggeligt ved hvert Barns Daab opnoteret, hvor meget han tog hjem i „Faddergave“ og i „anden Skænk og Gave“. Det var efter Datidens Forhold ikke ubetydelige Summer, idet det i Almindelighed beløb sig til mellem 60 og 70 Sletdaler. Hvor meget dette vilde udgøre i Nutidens Penge, er ikke let at sige, da man ikke har noget ensartet Sammenligningsgrundlag at gaa ud fra. Tilmed spænder de paagældende Aar (1638–56) over en Periode, hvor der forekom ret betydelige Svingninger i Pengeværdien. Ønsker man at drage Sammenligninger, bliver det nok sikrest at holde sig til Kornpriserne, som de fremgaar af Kapitelstaksterne. Eksempelvis kan da anføres, at i 1648 kostede 1 Tønde Rug 3 Sletdaler (2 Rigsdaler) og 1 Tønde Byg 2,25 Sletdaler (ca. 1³/₅ Rigsdaler), 1651 de samme Enheder henholdsvis 3,24 og 2 Rigsdaler. Da den sædvanlige Faddergave var paa 2 Rigsdaler, har den saaledes stort set i denne Periode svaret til ca. 1/2 à 1 Tønde Rug og til et lidt større Maal i Byg².

Med dette for Øje vil man forstaa, at det har været en vigtig Sag for Hr. Poul til sine Børns Daab at samle saa mange Guldfugle som muligt. Hvad de enkelte ofrede ved disse Lejligheder, var naturligvis afhængigt af enhvers Stand og Vilkaar. Gennemgaaende synes det dog at have været Skik, at Fadderne skænkede 2 Rdl., medens de indbudte Daabsgæster kunde nøjes med 1 Rdl. Til Oplysning om de i Optegnelserne forekommende Møntsorter kan anføres, at der almindeligvis ved de enkelte Poster regnes med Rigsdaler (efter 1625 1 Rdl. = 6 Mark = 96 Skilling) og i Sammentællinger med Sletdaler (= 4 Mark = 64 Skilling) eller „Daler i Mønt“ d. v. s. i Smaaamønt (= 1 Sletdaler). Enkelte Gange forekommer Omtale af Rosenobler

¹ Kirkehistoriske Samlinger 3. R. IV, 112.

² Statistiske Meddelelser 4. R. XV, 1, S. 2–3. Der findes for denne Periode kun Noteringer fra Sjælland, ikke fra Lolland-Falster.

(1 Guldridder = 4 Rigsdaler) og Dukater (1 Dukat = 2 Rigsdaler), Daler og Mark i Guld, „Stykker“ i Guld, der maaske betegner udenlandske Møntsorter, som ogsaa havde Værdi i Danmark¹.

Hr. Pouls energiske Fadderpolitik gav ikke blot et godt Udbytte i klingende Mønt, den kunde ogsaa indbringe Gaver af mere aandelig Art. Paa Indersiden af forreste Bindplade findes saaledes afskrevet et Lykønskingsbrev til en nyfødt Verdensborger PEDER POULSEN DANCHEL fra hans „Svoger og Broder“, Præsten PEDER THOMSEN i Hunseby, og andetsteds træffer man poetiske Hilsener fra andre af Husets Venner i lignende Anledninger. Saaledes kan nævnes et latinsk Epigram 1647 fra den laurbærkronede Digter ERIK ERIKSEN PONTOPPIDAN, siden Biskop i Trondhjem, en Broder til Hr. Pouls Herredsprovst, Hr. KNUD ERIKSEN PONTOPPIDAN i Halsted.

Ikke mindre sindrigt er et andet latinsk Digt 1640 ved DOROTHEA DANCHELS Fødsel fra en af Fadderne, Hr. RICHARD HANSEN i Herridslev, et Bysbarn af Hr. Poul. I nogle Strofer, formet som en Samtale mellem den nydøbte og hendes Fadder, overvejer Forfatteren, hvor vidt den lilles Navn Dorothea (opr. græsk *δωρον Θεοῦ*, Guds Gave) er et Fællesnavn eller et Egennavn, og han kommer til det Resultat, at det i Grunden er begge Dele. Forsaa vidt som alt Afkom er en Gave fra Gud, er der Tale om et Fællesnavn, men naar Barnet er dykket ned i Genfødelsens Bad og saaledes karakteriseret som et Enkeltvæsen, forvandles Navnet til et Egennavn. Denne Forklaring danner videre Grundlaget for en Formaning om, at den nyfødte altid skal ofre sit Liv som en Gave fra Gud i Guds Tjeneste, at ikke denne skal tage sin Gave (Livet) bort fra Barnet!

Man kan sikkert gaa ud fra, at der ved saadanne Lejligheder har foreligget flere end de her omtalte Eksempler paa de vellærde Præstemænds Lyst til at lade deres Aandrigthed og Lærdom spille i Embedsbrødrenes Kreds, og uden Tvivl har kunstlede Rimerier af denne Art fundet et taknemmeligt Publikum. Hr. Pouls Omhu for at bevare dem i sine Optegnelser vidner om, at de har gjort Lykke og er blevet betragtet som Minder, der fortjente at overleveres til Efterslægten.

5. Hr. Poul Poulsen Danchel blev Stamfader til en talrig Efterslægt, som ikke mindst fik Betydning i dansk Præstehistorie. Som det

¹ Olai Wormii et ad eum doctorum virorum epistolæ II, 1098 ff. Jvfr. Georg Galster i Nordisk numismatisk Unions Medlemsblad 1944 S. 27 ff. J. Wilcke, Møntvæsenet 1625–1670, især S. 102, 270.

vil ses af Oversigten S. 24–25, blev ikke mindre end fem af Sønnerne Præster, medens en sjette Søn maaske er død i ung Alder som Student. Af Døtrene blev een gift med en Præst.

Ogsaa Hr. Poul Poulsen Danchels fem Sønner havde talrige Efterkommere – alene Hr. CLAUS DANCHEL i Taars skal have haft 16 Børn med sine 3 Hustruer¹. Af de senere Medlemmer af denne Gren af Slægten blev særlig bekendt Poul Poulsen Danchel den Yngres Søn FOLKMAR DANCHEL († 1726). Han døde som Magister, Provst og Sognepræst ved Helliggejst Kirke i København og synes at have hørt til Hovedstadens mere fremtrædende Præsteskikkelser. En samtidig, Litteraten og Kronikøren EDVARD SCHWARTZKOPF, har tegnet et ejendommeligt Rids af ham i disse Ord:

„en Engle-Mand, saa vel af Ansigt, som væsen; meget sinderiig, kløgtig, og fuld af Paafund, saa vel i naturlige som lærde Sager, af hans nervøse, nette og aanderiige Prækener kand man noksom slutte hans Theolog. Studia; af hans ugemene Poësie hans Philologiske; han forstod desuden baade Koberstikker- og Dreyer-Konsten; meget exemplarisk i sit Levnet; han var først Sognep. paa Amager; siden til Helliggiestes Kirke, hvor han døde, og ligesom profeterede sin død forud i en Præken; hans Ligemand var ikke her i Byen paa den tiid.“²

Blandt Medlemmer af Slægten, som i Datiden vandt et anset Navn, bør ogsaa nævnes en anden af Hr. Poul Danchels Sønnesønner, Hr. POUL ZACHARIÆSEN DANCHEL, Sognepræst i Slemminge og Fjelde 1713–43. Han blev særlig bekendt af sit store Værk *Discourser om Menneskets Siæl, uddragne af Fornuften, og af den hellige Skrifs Bøger*, 1.–4. Del, 1739–41. Som antydet i Titlen er det et udpræget apologetisk Skrift af den ældre supranaturalistiske Skoles Tilsnit. Værket var i en Periode overordentlig udbredt, blev læst af høje og lave, af læge og lærde. Senere maatte man opleve, at den bidske Historiker N. D. RIEGELS ud fra et radikalt rationalistisk Standpunkt gennemheglede det og fremstillede det som et Sindbillede paa Datidens „hierneløse Tant“³.

¹ P. Rhode, Laalands og Falsters Historie, 2. Udgave, I, 483–4.

² Danske Samlinger IV, 84.

³ N. D. Riegels, Smaa historiske Skrifter III, 498–9. Naar Riegels her under Referatet nævner, at i 3. Bog behandler Forf. de „Midler, Sielen ikke maae betiene sig af til sin Igienfødelse“, og i den Anledning haanligt spørger „mon hertil regnedes, at Hr. Dankels Kone kom for tidlig efter Brylluppet, hvorfor han blev suspenderet i tvende Aar, maaskee for atter at giøre Sielen levende?“, begaar han en grov Fejl.

Poul Danchel var en flittig Mand, der ogsaa udarbejdede flere andre Skrifter, af hvilke en yngre Slægtning PEDER DANCHEL (WEST), daværende personel Kapellan, siden Sognepræst, i Bringstrup og Sigersted, en halv Snæs Aar efter Forfatterens Død 1754 udgav *Anviisning til et nyt, ordentligt og fatteligt Systema over Aabenbaringen*, en svær Kvant paa 660 tættrykte Sider. Bogen er forsynet med en Indledning af Størrelse som en hel Afhandling af den kendte teologiske Professor PEDER ROSENSTAND-GOISKE og med et Forord af Udgifveren. Denne havde ved et Besøg i Slemminge Præstegaard et Par Maaneder efter Hr. Poul Danchels Død haft Held til at faa fat i Manuskriptet, om end i defekt Skikkelse, og giver i den Anledning følgende mærkelige Oplysninger om Hr. Pouls skriftlige Efterladenskaber:

„Førend Auctor døde, forlangede han, at hans Manuscripta NB. dette undtagen, ikke skulde komme i hver Mands Hænder, men ikke beskikkede dem noget vis Sted hen, dog, da der blev spurgt, om de skulde brændes, svarede han, Ney! Men for med en saa hæftigere Nidkierhed, eller pia simplicitate at efterkomme hans Villie i at negte enhvers Øyne dem, blev saa meget, som da kunde findes uhæftet, eller uindbundet, som løse Papiirer, der muelig kunde meenes ikke at tilhøre *dette* [∴ Manuscript], puttet og pakket i Kisten med den Døde af det blødhierkede Kiøn, som da alleene var tilstæde, men dog siden har tilstaaet, ikke at have havt nogen Befaling derpaa af den sal. Mand; og saaledes bleve de lige saa sikkert betroede Jorden at skiule, som om de vare blevne Ilden overleverede at fortære. Hvor rimeligt og venteligt det nu er, at det, der mangler her, har nok ikke manglet der, skønner enhver.“¹

Da Slægten Danchel har spillet en vis Rolle i dansk Kirkehistorie², har jeg anset det for formaalstjenligt paa en vedføjjet Tavle at give en Oversigt over de Medlemmer af Slægten, der har haft Tilknytning til det gejstlige Milieu, idet det paa nuværende Tidspunkt ikke er mig muligt at opstille en fuldstændig Slægtstavle. Forhaabentlig kan de her meddelte Oplysninger virke ansporende paa fortsat genealogisk Arbejde med denne Slægt.

6. Den ældre Hr. Poul Poulsen Danchel i Købelev havde – foruden en Broder, CLAUS³ – en Søster MAGDALENE POULSDATTER DAN-

Det var ikke Hr. Poul Danchel i Slemminge, men Hr. Poul Danchel i Fjelsted, hvis Kone kom for tidligt, og som derfor blev afsat. (Fyenske Registre 1766 Nr. 84. Fyenske Tegnelser 1766 Nr. 53).

¹ P. Danchel, Systema over Aabenbaringen Bl. b 2.

² Det maa beklages, at de ovenfor nævnte Folkmar og Poul Danchel, som fandtes optaget i 1. Udgave af Dansk biografisk Leksikon, er gledet ud ved 2. Udgave.

³ Jvfr. S. 38.

CHEL, der var gift med en Skipper i Nakskov NIELS PEDERSEN ISSEN¹. Fra hende nedstammer den anden Hovedgren af Slægten, idet hendes Søn optog Moderens Familienavn. Ogsaa denne Gren har haft Betydning i præstehistorisk Henseende.

Det har aabenbart tidligere voldt nogen Vanskelighed at anbringe denne Gren i det rette Forhold til Hr. Poul Danchel og hans Efter-slægt, idet man har opfattet den første kendte Præst af denne Linie Poul Nielsen Danchel som Søn af Hr. Poul Danchel i Købelev². Dette er dog aabenlyst urigtigt, hvad allerede hans Patronymikon maatte vise. Da denne Mand har haft en ret mærkelig Løbebane, skal der hidsættes nogle Oplysninger om ham³.

POUL NIELSEN DANCHEL var født i Nakskov, hvor han blev døbt den 8. November 1640⁴. Senere gik han i Nakskov latinske Skole under fem forskellige Rektorer indtil Svenskekrigen 1659, da han flygtede til Sjælland. Her blev han opsnappet af en svensk Oberst, der brugte ham som Huslærer for sine Børn, og siden saa godt som tvunget til at følge med Familien til Rostock og derfra til Halland. Da han ikke fik nogen Løn og heller ikke havde Udsigt til senere Befordring, sneg han sig bort, da Krigen var endt, gik ombord paa et Skib og kom tilbage til Nakskov. Som tidligere bemærket, er det muligt, at det er hans eventyrlige Færd, der kan ligge til Grund for Fortællingen om den bortløbne „Broderson“, der i Svenskekrigens Tid kom til Købelev Præstegaard. Herpaa kunde maaske ogsaa den Omstændighed tyde, at da han efter Krigen genoptog sin Skolegang, var det sammen med en Søn af Hr. Poul i Købelev, Zacharias, og de søgte begge til Skole i Slagelse, hvorfra de blev dimitterede 1664. Søstersønnen kaldes ved denne Lejlighed „Paulus Nicolai Nachschovius“, og først 1668, da han tog Baccalaurgraden, optræder han under Navnet „Paulus Nicolai Danchelius“⁵.

I sin Studentertid var Poul Nielsen Huslærer i ansete Huse, saa-

¹ Jvfr. S. 25. Niels Issen († 1661) og Hustru stod i et meget ulykkeligt Forhold til hinanden. 1642 var Manden saaledes anklaget for at have øvet Vold mod Hustruen (Kantor V. Holms Samlinger i Landsarkivet for Sjælland m. m.).

² Immanuel Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie I, 140 (efter Blochs Samlinger).

³ Hvor ikke anden Hjemmel angives, hviler de følgende Oplysninger paa Beretningen i Biskop J. C. Blochs Samlinger (Addit., Fol., 140, II, 308 f.), der bygger paa en nu ukendt Kilde.

⁴ Nakskov Kirkebog.

⁵ Kjøbenhavns Universitets Matrikel, udg. af S. Birket Smith, I, 324; II, 4.

ledes hos Byfogeden Jens Mouridsen og hos Kansler Peder Reedtz¹. Formodentlig takket være disse Forbindelser opnaaede han den 23. December 1669 et Kaldsbrev som Kapellan i Roholte paa Sjælland cum spe successionis², men har næppe tiltraadt dette Embede, thi 1670 blev han Rektor i Nysted. Her var han i 12 Aar og udarbejdede i denne Tid en endnu bevaret latinsk Tale om Nysteds ulykkelige Tilstand som Følge af de Ildebrande, der tre Gange var overgaaet Byen³. 1682 forflyttedes han som Rektor til Nakskov, og først 1686 kom han til Roholte som Kapellan hos den gamle Sognepræst PEDER THOMSEN.

I Roholte gik det ham ilde. Han kom snart i et spændt Forhold til sin Sognepræst, og 1688 lod Kirkepatronen, den bekendte Fru MÆRETE URNE til Lindersvold⁴, ham indstævne for Landemodet for hans ubillige Beskyldninger mod den over 80 Aar gamle Sognepræst. Under Sagens Behandling kom det frem, at Hr. Poul skulde have sagt om Sognepræsten, at han fortjente at miste sit Hoved, at han havde begaaet Lejermaal med et Kvindfolk i sit Brød, at han havde kommunikeret med Brændevin m. m., hvorfor Kapellanen indtil videre 1689 blev suspenderet. Efter forskellige Opsættelser lykkedes det Hr. Poul at fremskaffe en Landstingsdom, der underkendte de Vidnesbyrd, som Sognepræsten havde fremlagt. Landemodet kunde da ikke dømme Hr. Poul og hævdede hans Suspension, men da det syntes godtgjort, at han ikke havde æret sin Sognepræst, som han burde, men havde søgt at betage ham hans Myndighed og drage Menigheden fra ham, blev det ham paalagt ved næste Kalente i Fakse Herred at bede Hr. Peder om Forladelse. Samtidig ophævedes Kontrakten mellem Sognepræst og Kapellan. Da denne syntes at have været den dybestliggende Aarsag til Stridighederne, skulde der oprettes en ny, hvorved der sikredes Kapellanen et passende Underhold. Samtidig bestemtes det – sikkert meget viseligt –, at Hr. Poul ikke skulde residere i Præstegaarden⁵.

¹ P. N. Danchel maa ogsaa have haft andre formaaende Velyndere. Sin *Dissertatio philologico-philosophica*, 1668, dedicerede han Rigsraad Jørgen Bielke og Professor Peder Resen. Et andet Skrift af ham fra 1668 er for Tiden evakueret.

² Sjællandske Registre 1669 Nr. 413-15 (intet Indlæg).

³ Kall, 4°, 375: P. Danchelii Cineres Neostadii suscitati sive Perbrevis et perspicua Neostadii Lollandorum triplici, hoc seculo, flamma in cineres redacti descriptio.

⁴ Om hende se Orion II, 1839, 240-5 4. Fra Arkiv og Museum III, 150-5, 222-3.

⁵ Synodalia Siellandica 1672-1727 og 1677-1777 i Sjællands Bispearkiv (Landsarkivet for Sjælland m. m.).

Naar det i ældre og yngre Skrifter siges¹, at Hr. Poul blev afsat af Landemodet 1690, er det da ikke rigtigt. Heller ikke passer den gamle Opgivelse, at han derefter skulde være blevet Feltpræst. Af Kaldsbrevet for hans Efterfølger som Kapellan (og Vicepastor) i Røholte fremgaar det, at Hr. Poul maa være død 1691². Efterretningen om, at han skulde være blevet Feltpræst, stammer utvivlsomt fra en Sammenblanding med det Faktum, at Sjællands Biskop, Dr. Hans Bagger under Behandlingen af hans Sag paa Landemodet 1689 udtalte, at han, (hvis han blev afsat), *skulde* være Feltpræst.

Med det her angivne Dødsaar passer det da meget godt, at hans Hustru KAREN PEDERSDATTER LUNDT den 18. April 1692 omtales som Enke. Hende havde han ægtet i Nysted 1671. Hun var Enke efter Raadmand i Nykøbing F. Hans v. Westen. Skønt Skiftet efter hende (paabegyndt den 10. Marts 1696)³ viser, at hun ikke har været helt uformuende, modtog hun i sin Enkestand Understøttelse af Blokkepøngene i Kippinge⁴.

En Søn af Poul Nielsen Danchel, Hr. POUL POULSEN DANCHEL, var i 40 Aar (1717-57) Sognepræst i Aastrup paa Falster⁵. Før han kom hertil, havde han i fem Aar været Skibspræst og som saadan nedskrevet en interessant Dagbog om sine Oplevelser paa Togter under den store nordiske Krig. I delvis Afskrift eller Excerpt er denne Dagbogs Tekst endnu bevaret⁶.

Ejendommeligt for begge Slægtens Grene er det, at Slægtsnavnet tre Gange er ført videre paa Spindesiden. I den fra Magdalene Poulsdatter Danchel udgaaede Linie optog Sønnen Poul Nielsen Moderens Navn, og i Hr. Poul Danchels Linie skete det samme i 4. og 5. Led, da Sognepræst Peder Danchel West, en Sønnedatters Søn af Hr. Poul, i Almindelighed blot kaldte sig Danchel, og da Folkmar Danchel den Yngre optog sin Moders, Else Sophie Danchels, Navn⁷.

¹ Blochs Samlinger, anf. Sted. Wiberg, Dansk Præstehistorie II, 645. Martin Poulsen, Røholte Kirke og Sogn 1441-1941 S. 21.

² Indlæg til Sjællandske Registre 1691 Nr. 124.

³ Justitsprotokol for Nykøbing F. 18. April 1692. Skifteprotokol for samme 1694-1701 Fol. 259 ff. Kantor V. Holms Samlinger. Jvfr. Personalhistorisk Tidsskrift 3. R. V, 33.

⁴ Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarvog XIX, 80.

⁵ Immanuel Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhistorie I, 140-3.

⁶ I Blochs Samlinger (Addit., Fol., 140, II, 89 ff., 95 ff., 137).

⁷ Jvfr. S. 24.

De nedenfor aftrykte Optegnelser er gengivet ord- og bogstavret. Kun er i de danske Partier den inkonsekvente Brug af store og smaa Bogstaver i Begyndelsen af Ord blevet normaliseret efter Nutidens Regler, Tegnsætningen hist og her lempet efter nugældende Brug, og mindre Incurier stiltiende blevet rettet. Enkelte Notitser af universal- eller fædrelandshistorisk Indhold, som i Forvejen er bekendt, og som ikke kan gøre Krav paa primær Kildeværdi, er i Udgaven blevet udeladt. Opmærksomheden henledes paa, at de jævnlig forekommende Forkortelser af Stednavne ikke er opløst. De frembyder gennemgaaende ikke større Vanskeligheder for Forstaaelsen (f. Eks. Rubbel. for Rubbelykke, Herritzl. for Herritzlev, Skottem. for Skottemark, Vindeb. for Vindeby o. s. fr.).

HR. POUL POULSEN DANCHELS OPTEGNELSER

[*Paa Indersiden af forreste Bindplade:*] Naade oc Velsignelse til Siæl oc Liff euindelig aff Gud Fader v[ed] hans enbaarne Søn JEsu Christum, vor allerkieriste Frelsermand i den he[li]g Aand ynskis Peder Pouellsøn, min kiære nykommen Suoger, født i Kiøbeløff Præstegaard den 30 Januar. Anni 1645¹ oc den 9 Febr. ved Igienfødsels Bad oc den hellig Aands Fornysele igienfødt til det æuige Liff ved alles vor Saliggørere JEsu Christum, ynskis (siger jeg) hierteligen aff sin kiære Suoger oc Broder Peder Thomæsøn, Præst til Huntzeby Sogn. JEsu vor høyeste Siælehiurde oc Biscop gøre dig til sit Naadis Ridskab, som hand gjort haffuer din hederlige kiære Fader oc den S. hæderlige Mand, du est effterneffnt².

Det samme aff Gud oc den Herr: Christo ydmygeligen ocsaa aff mig ynskis hans elskelige Brødre, først mit kiære Gudbarn Pouel Povelsøn, dernest Zachariæ Pouelbøn, lenge at leffue, Gud til Ære, deris Venner til Glæde, dem selffuer oc mange andre Guds Børn til æuig Salighed.

Hoc precor, hoc opto, Christe DEus, annue votis.

Absens licet corpore (propter infirmitatem) præsens tamen animo et

¹ Jvfr. S. 35.

² Sognepræst i Købelev Peder Hansen (Saxkjøbing) († 1631) jvfr. S. 3.

POUL HA

i Svendb

g. 1° med Margret

g. 2°

Poul Poulsen Danchel

(1603-68)

Præst i Købelev

Claus

(† sen

Poul Poulsen D.

(1638-91)

Præst i Købelev

Margrete D.

(f. 1641)

g. m. Christen Mortensen,
Præst i Herridslev

Zachariås D.

(1643-1715)

Præst i Ø. Ulslev og
Godsted

Folkmar D.³

(1672-1726)

Præst ved Hellig-
gejst Kirke i
København

Poul Poulsen D.⁴

(1678-1711)

2. resid. Kapellan
ved Vor Frue Kirke
i København

Poul Zachariåsen D.

(1680-1743)

Præst i Slemminge
og Fjelde

Maren D.⁵

(1681-1738)

g. m. Frederik West
(1688-1750)
Præst i Mesinge

Peder D.

(1687-1716)

Præst i Ø. Uls
og Godsted

Else Sophie D.⁸

(ca. 1703-61)

g. m. Sekretær
i Hofretten
Stephen Caspersen

Peder D. (West)¹⁰

(1721-89)

Præst i Bringstrup
og Sigersted

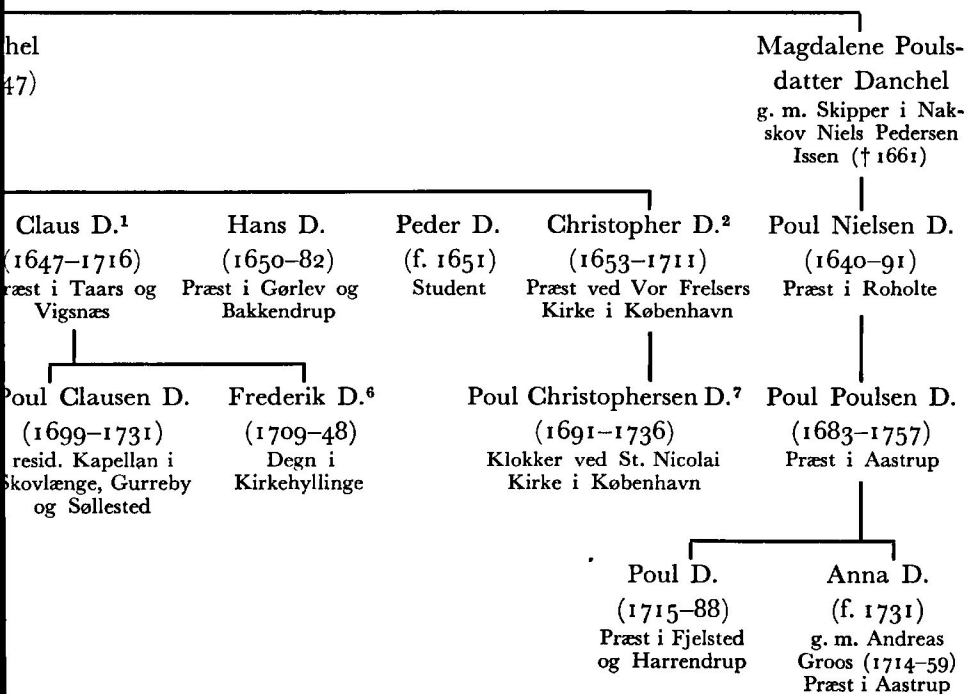
Folkmar D.⁹

(1722-75)

resid. Kapellan
i Emmerlev

MAGER

(1629).
 datter (†1623).
 N.

OPLYSNINGER

¹ Pers. T. 7. R. II, 132. ² Pers. T. 8. R. IV, 219; V, 209; 9. R. I, 196. ³ Pers. T. 4. R. V, 167; 8. R. V, 283; 9. R. I, 211. ⁴ Pers. T. 8. R. V, 287. Biografi i Kh. Saml. 4. R. I, 97-105. ⁵ Saml. til Fyens Hist. og Topographi VI, 69-70. ⁶ Pers. T. 8. R. III, 81. ⁷ Kirkehist. Saml. 5. R. V, 76. ⁸ Pers. T. 8. R. VI, 96. ⁹ Pers. T. 3. R. VI, 304. ¹⁰ Kalder sig blot Peder Danchel som Udgiver af Poul Danchels Systema over Aabenbaringen, 1754. Jvfr. Pers. T. 8. R. II, 171.

spiritu omnem benedictionem divinam infantulo quâ corpus quâ
animam in seculorum secula vobiscum comprecor – Ego

Petrus Thomæus Fabricius¹
ex cordis medullis.

[*Paa Forsatsbladet:*]

Ut mundus sine Sole: sic
domus sine prole.
Ergò
Tibi Tuæqvè
Vir reverende et religiose
D. PAULE PAULINE
novellam prolem
gratulor
et
ei, ut corporis, itâ spiritu-
alium donorum
felix incrementum
coelitus adpre-
cor
hoc tibi Epigramma
nuncupatum volens.
Coelica flammigeras ostentant culmina stellas
Miranturqvè suum plena nitore decus.
At picturatâ coeli felicior aulâ
Est multâ ex alto prole beata domus.
Fulgebunt etenim ficus imitata caducas*) *) Apocal. 6 v. 12
Sidera ubi lapsu disperiere suo. [3: 13].
Vota DEo æternum socialis pignora lecti
Stelligeri tamqvam lucida signa poli.

Anno 1647 10 Octob.
til Claus Pouelsøns Barsell.

Ericus Ericius
Pontoppidanus²
P. L. C.³

¹ Peder Thomsen, Sognepræst i Hunseby 1619–53, gift med Margrethe Clemensdatter, formentlig en Søster til Poul Danchels 1. Hustru. Hans Tilnavn Fabricius har hidtil været ukendt.

² Den senere saa bekendte Sprogmand og Biskop i Trondhjem, Dr. theol. Erik Eriksen Pontoppidan († 1678), en Broder til Danchels Provst, Knud Eriksen Pontoppidan i Halsted. – De sidste 8 Vers af dette Epigram er optaget i Pontoppidans „Epigrammata“, 1648, p. 27 Nr. 45.

³ 3: Poëta laureatus cæsareus. Med denne Titel betegner Pontoppidan sig ogsaa

[*Paa Titelbladet:*] Paulus Paulinus Svenopolitanus 1629 25 Janv. ipso die Pavli conversionis.

[*Ved den trykte kronologiske Tavle for 1616* om „M. Hans Michelsøn“:] obijt a° 1651 nocte inter 24 et 25 Martij annos natus 73, menses 2, 3 septiman., 3 dies etc.

[*Sammesteds for 1618:*] Vdi Novemb. oc Decemb. seet en forferdelig Comete paa Himmelen, staaendis udi Øster¹.

[*Blandede Notitser indførte i tilfældig Orden sammesteds paa Siderne for 1619-20:*]

Anno 1629 døde M. Herman Niellsøn lingvæ Hebrææ Professor. – Anno 1631 3 Octob. døde Fru Elizabeth Friis paa Berritzgaard. 4 Octob. mortua est sereniss. regina Sophia, mater regis nostri Christiani 4. – Anno 1629 døde D. Casparus Bartholinus den 13 Julij Soræ, cui in officio successit M. Nicolaus Petræus.

Anno 1623 29 Aprilis døde min Moder S. Margrete Clausdaatter inter horam 1mam et 2dam antemeridianam. – Anno 1626 transijt ad secunda vota meus pater dilectus feria 3tia Paschatis. – Anno 1629 8 Septemb. døde min S. Fader Pouell Hattemager inter horam 3 et 4 antem. Gud giffue dennem alle samptligen en glædelig och ærefuld Opstandellße.

Anno 1630 28 Aprilis bleff jeg ordinerit till en Medtiener i Westenschouff udj Lolland udj Otthenße aff D. Johanne Michaëlio.

Anno 1631 6 Martij bleff jeg kaldet till en Sogneprest till Kiøbeløff Sogn. Inde multum litigium ortum, cujus tamen decisio facta est à Palæmone Rosæcrantz, Laurentio Grubbe, Episcopo et 4 præpositis hujus insulæ 11 Julij, et cum parochiâ palmam obtinui. Bleff indsæt den 17 Julij, bleff troloffued med Enchen Dorothea Clementsd. den 24 Julij aff Bispen præsentē nobili Christoφoro Steenβøn, multis pastoribus eorumqvè uxoribus. Bleff vied den 18 Sept. aff Prousten H. Anders i Horselunde, factæqvè nuptiæ præsentē Christ. Steenβøn ejusqvè uxore Birgitte Murmandea. Qvi præpositus postea obijt in Decemb. Obijt autem uxor mea dilectiss. Dorothea Clementis f. Anno 1636 26 Septemb., 3tio autem die 8toabr. humata. Anno 1637 25 Janv. celebrata sunt sponsalia mea cum castiss. virgine Chirstina Zachariæ f., nuptiæ autem celebratæ in curia pastorali Herritzløff anni ejusdem 12 Martij, repotia vero in Kiøbel. 19 Mart.

paa Titelbladet til sine „Epigrammata“ 1648. Han var blevet kreeret hertil af Mag. Villich Westhovius 1640 (Kirkehistoriske Samlinger 4. R. II, 235).

¹ Denne Komet blev iagttaget fra 21. November til 15. December 1618 (F. V. Mansa, Bidrag til Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Historie i Danmark S. 274).

[*Blandede Notiser paa sidste trykte Side:*]

Anno 1638 den 3 April. faldt Jørgen Matthß, Borger i Naxschoff, neder med en Trappe, oc slog sit venstre Been i to, den 12 April. bleff det affskaaren, døde den 17 April., begraffuit den 20 April¹.

Anno 1633 24 Jul. inter horam 2dam et 3tiam antemeridianam mortuus est in Christo D. Georgius Christierni, pastor Ecclesiæ Naxskou et præpositus provinciæ borealis. 26 Jul. inter horam 2 et 3 pomerid. piè obijt me adspectante et præsentē Jonas Hattemager, civis Naschoviensis et sororius meus dilectiss., ambo die 28 Jul. hor. 1ma pomerid. Naschoviæ, hic in coemiterio, alter in sacello templi tumulati.

Anno 1638 14 Aug. obijt peste D. Petrus Johann., pastor Ecclesiæ Nachschoviensis, 16 Aug. honorificè sepultus.

Anno 1633, da bleff en dansch Herremand ved Naffn Henrich Holck, som lenge har tient Keyseren for en Øffuerst i Krigen, giort til en Greffue med Greffuelig Titel, Ære oc Naffn etc., qvi eodem obijt anno in Germ. et heic in Dania sepultus.

Anno 1638 in Sept. obijt D. D. Johannes Pauli Resenius, 27 Sept. humo mandatus.

Anno 1639 16 Aug. piè in Christo obijt vir DEi venerandus D. Zacharias Christophori, Ecclesiarum Herritzløff et Bregninge Pastor fideliss., Socer meus honoratiss., et 21 Aug. humo demandatus.

Anno 1641 20 Jun. seu ipso S. S. Trin. festo horâ 5tâ pomerid. obijt filia mea Dorothea Pauline, 23 Jun. autem sepulta, concionem habente D. Richardo, Pastore Herritzløff etc.

Anno 1643 den 25 Mart. oc 26 Mart., den Dag min Søn Zacharias bleff døbt, vaar et ont oc skidet Væirlig med Storm, Regn oc Sneec oc megen Slud. At det vaar største Besuæring at reyse, men den 27 Mart. vaar en flyende Himmel Storm aff Nordost med Sneec oc Fug, at ingen den Dag kunde komme oc reyse nogensteds, ja neppelig ud aff Dørren oc oplucke et Øye etc. Den 28 M. formildtis det noget, oc da bortreyste en stor Haab til Nagskoff, alle at følgis ad med min Karl at ride for oc ledsage dem frem, oc haffde de nogle Skuffer oc Skuler at skuffe dem frem oc Reeb at opdrage Vognene aff Sneen

¹ Dette Dødsfald er aabenbart gaaet Hr. Poul nær til Hjerte. Den ovennævnte Student Erik Rasmussen skrev i den Anledning til Hr. Poul: „moestus moerensqve legi tuam epistolam de Georgio Mathiæ, qvi tam miserrime expiravit. Tristibus oculis atqve animo literas tuas legi, quidquid alij, me certe afficit hoc factum, et vere dicam in eo casu tenet. Inclusus dolor atqve cor æstuat intus te amisisse et me in posterum ibi fateor amicum sc. Georgium Mathiæ constanti fide, benevolentia magnum et inveniam facilius qvi locum subeat quam implebit“ (Ny kgl. Saml., 8°, 271 p. 355).

oc komme med stor Umage oc Fare til Nagskoff, men H. Lauritz i Ottersløff haffde 4 Heste for en Slede oc kunde icke komme offuer Puckiær ved Kiøbeløff Degnegaard, reyste tilbage oc bleff om Natten. Den 29 M. reyste hand bort med Huustru oc Børn med 4 Heste for en Slæde oc 4 Karle og 3 Skufer, oc reyste oc bort H. Richert, Karine H. Hansis, Lauritz Hoffmand, Frater, Syster, Michel Perß, Jacob Isaacß, med 4 Sleder, Reeb, Skuffer oc Skuler, oc reed Hindze for dem til paa Hellingeheed, oc continuerede den Frost indtil den¹. Samme Dag 29 M. lod ieg age Gregor Bogbinder til Taars, oc kørde de offuer alle Gierder, Diger oc Gryffter offuen paa Sneen til Ferge-mandens Huus.

[*Paa 6 indheftede hvide Blade bag i Bogen:*]

[*S. 1:*] Anno 1638 3. Janv. (som vaar en Onsdag oc Kongelig Bededag i det ny Aar) inter horam 8 et 9 antemerid. natus est filiulus meus primogenitus, qvi 14 Janv. seu Dominicâ 2dâ post Epiph. per S. S. Baptisma Christo Salvatori suo est insitus et ex nomine majorum vocatus PAULUS².

Testes Baptismi fuère seqventes.

V. Christoffer Steensøn	4 dr. r.
H. Peder i Hundzeby	2 dr. r.
H. Pouell Jensøn i Rubbelyche	2 dr. r.
Anders Villumß, qvi non invitatus testis Baptisterium tamen accessit	2 dr. sl.
Hans Clementß i Binetzeg.	2 dr. sl.
Johanna H. Zachriisis aff Herritzløff, som bar Barnet	3 dr. rix.
Karene H. Hansis i Taagerup	2 dr. r.
Anna Pouelsd., Jacob Isaacsøns Huustro i Naxskouff	2 dr. r.
Summa Faddergaffue	26 dr. 2 $\frac{1}{2}$

Invitati convivæ.

V. Frue Birgitte Moormand	
H. Peder Hanß i Naxskoff	2 dr. sl.
H. Lauritz Hanß i Sandby	1 dr. r.

¹ Datoen ikke vedføjet.

² Om denne Søns Fødsel skrev Hr. Poul Danchel til Erik Rasmussen: „ . . . Deum ter. opt. max. conjugio nostro die 3 Janv. hora nona antemeridiana filiolo benedixisse speciosissimo, quem nobis natum et datum Dno Salvatorej per lavacrum *παλιγγενεσίας* Dominica post Epipha. 2da in 14 Janv. incidente renatum reddimus juxta nomen avi et majorum *Pauli* nomine vitæ catalogo inscriptum“ (Ny kgl. Saml., 8°, 271 p. 327).

H. Hans Hanß i Brandersløff	1 dr. r.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 dr. rix.
H. Lauritz Ericksøn i Ottersløff	1 dr. r.
Johanne Christensd. i Binetze	1 dr. sl.
Margrete H. Peders i Huntzeby	1 dr. r.
Birgitte H. Pouels i Rubbel.	1 dr. r.
Kirsten Hendrick Kocks i Naxsk.	1 dr. r.
Maren H. Lauritz. i Ottersl.	1 dr. rix.
Maren H. Lauritz. i Sandby	1 dr. rix.
Karine H. Hansis i Vindeby	1 dr. rix.
H. Knud Ericksøn i Haldsted	1 dr. rix.
uxor, qvæ tamen abfuit	1 dr. sl.
H. Zachriis i Herritzløff	1 dr. r.
H. Rasmus i Vestenskouff	2 dr. r.
uxor	1 dr. r.
H. Hans Hansøn i Taagerup	2 dr. sl.
Jacob Isaacson i Naxschoff	1 dr. rix.
Claus Andersøn i Knubbel.	1 dr. r.
uxor	1 dr. sl.
Christoffer Zachriisøn, uxor	
Invitati non comparuêre	
H. Niels Anderß i Syllested, uxor	
Hans Kruse i Mariæbo, uxor	

Ex parochianis Kiøbeløv.

Jens Gammell i Østerb. 1 dr. sl.

Summa den anden Foræring er 33 dr. 2 $\frac{1}{2}$

Summa 60 dr. sl.

[S. 2:] Anno 1640 den 14 Martij imellum tolf oc ett, som vaar Løffuerdagen for Midfaste S., om Natten er min ældste Daatter fød till denne vsle Verden oc siden Søndagen Iudica, som indfald den 22 Martij, ved Daaben i Christo sin Frelser indlemmet oc kaldet DOROTHEA effter min forige Salige Huustroe.

[*senere Tilføjelse:*] obijt ipso festo S. S. Trin. 20 Jun. mox auditâ 5tâ pom. 1641.

[*Tilføjelse i Marginen:*] Anno 1641, den 20 Jun., der Klocken vaar slagen 5, døde hun oc i sin Frelser JEsu CHristo bortsoff etc.

Testes Baptismi fuere sequentes

1. H. Hans Hansøn i Taagerup, hvilcken iche selff personlig vaar tilstede for sin Suaghed, oc stod udi hans Sted Fadder H. Pouell Jenson i Rubbelyche.	
[<i>I Marginen ved H. Hans Hansøns Navn:</i>] dedit	3 dr. sl.
2. H. Hans Jostsøn i Vindeby	2 dr. rix.
3. H. Richert Hanß i Herritzløff	2 ¹ / ₂ dr. r.
4. Jacob Isaacsøn i Naxskoff	2 dr. r.
Jørgen Jenson, qvi testis non vocatus, tamen Baptisterium accessit	1 ¹ / ₂ Rosenobell.
5. W. Frue Birgite Mormand, som holt hinde till Daaben	4 dr. r.
6. Margrete H. Peders i Huntzeby	2 dr. r.
7. Kirstine Hendrick Kocks	2 dr. r.
Noch to Piger	
8. Wibecke Jensdaatter	10 ₤
9. Johanne Rasmusdaatter, som tien V. Frue Birgitte	6 ₤
Summa Faddergaffue	31 dr. 3 ₤

Invitati convivæ.

Welb. Frue Malene i Vindeby ¹	
H. Peder Thomæsøn i Huntzeby	1 dr. r.
H. Lauritz Hansøn i Sandby	1 dr. r.
H. Pouell Jenson i Rubbelyche	1 dr. r.
H. Lauritz Mortenß udi Naxskoff	1 dr.
Hans Klementsøn i Binetzegaard	4 ₤
Claus Anderßøn i Knubb.	1 dr.
Karine H. Lauritzis i Naxskoff	1 dr. r.
Karine H. Hansis i Taagerup	4 ₤
Karine H. Hansis i Vindeby	4 ₤
Johanne H. Richerts i Herritzl.	1 dr. r.
Marine H. Lauritzis i Sandby	4 ₤
Anna Pouelsdaatter i Naxskoff	
Noch Erlig och Velbiurdig Christoffer Steensøn till Grimstedgaard.	
[<i>Senere tilføjet i Marginen:</i>]	Summa 14 ¹ / ₂ dr.

¹ Fru Magdalene Lindenov til Vindebygaard (jvfr. P. Rhode, anf. Skrift I, 184).

Immanuel.

Dorothea de nomine suo ad Patrinum, Epigrammaticè.

Scire Patrine cupis, proprium communeve nomen
 DOROTHEA siet? qvòd sit utrumqvè probo.
 Estne Θεοῦ δῶρον soboles qvæcunqvè? proinde
 Nomen commune hoc est mihi cum reliqvis.
 Qyumqvè DEo sacrâ me reddo in fluminis undâ
 Dorothea vocor: nomine sed proprio.
 Sic ratione DEi dantis communius esto.
 Reddētis Proprium fit ratione mei.

Patrinus ad Dorotheam.

Gnata qvidem rectè respondes nomini utriqvè
 Respondere qveas, o studiosa vide!
 Ecce tibi vitam dedit hanc DEus atqvè perennem
 Illi te totam mancipioqvè dabas.
 Ergo tuum munus nunqvam subtraxeris illi,
 Nam secus, ille suum subtrahet atqvè tibi.
 In novinatæ Dorotheæ gratiam hæc paucula posuit
 Richardus Johanneus Suenopolit¹.
 m. m.

[S. 3:] Anno 1641 den 21 Decemb. horâ 3tiâ pomerid.,² som vaar en Tirsdag fore Juledag, som da indfald om Løffuerdag², bleff fød min anden Daatter, oc siden A^o 1642 den 2 Jan. christnet aff H. Knud i Haldsted, Prouist i Nørreherrit, oc kaldet MARGRETE effter min S. Moder.

Testes Baptismi fuère præsentēs

H. Lauritz i Ottersløff	3 dr. rix.
H. Richart Hanß i Herritzløff, som stod for Mickel Skriffuer i Nag. sk.	3 dr. r.
Jørgen Helmer i Nagskoff	3 dr. r.
Rasmus Knudß Foget paa Astrup 2 dr. i Guld, vel 1/2 Rosenobel	

¹ Sognepræsten i Herridslev Richard Hansen († ca. 1676), aabenbart en nær Ven af Præstefamilien i Købelev. Til ham findes et Digt i Erik Pontoppidans „Epigrammata“, 1648, p. 27, hvori det bl. a. hedder: „Calliopeia tuos qvondam qvæsivit amores; | Te sibi jam totum vendicat Uranie“.

²⁻² Tilføjet i Marginen.

H. Rasmus Nielß i Vestensk., som kom imod Afftenen, invitatus ad Baptisterium, tamen non comparuit,	3 dr. r.
E. oc W. Jomfru Margrete Steensd., som holt hinde till Daaben	3 dr. rix.
Elline H. Hansis i Brandersløff	2 dr. r.
Malene Pouelsd. i Nagskoff ¹	9 ½ i Guld
Noch to Piger	
Annicken Hansd. i Herritzløff	1 dr. r.
Marine Pedersd. i Hundtzeby	1 dr. r.
Summa Faddergaffue	33 dr. 3 ½

Invitati convivæ

H. Lauritz Hanß i Sandby	1 dr. r.
H. Hans Hanß i Brandersl.	1 dr. r.
H. Hans Jostß i Windeby	1 dr. r.
H. Hans Nielß i Karleby	1 dr. r.
Noch vor Herritz Prouist H. Knud Ericksøn i Haldsted	
Jørgen Jensøn i Nagskoff	1 dr. r.
Jacob Isaacß ibidem, uxor	
Hans Clementß i Binetze	1 dr. r.
H. Richart i Herritzl. for sig selff, uxor	1 dr. r.
E. oc W. Frue Birgite Mormand, med Skole- mesteren	
Margrete H. Peders i Hundzeby	1 dr. r.
Karine M. Lauritzis i Nagskoff	
Marine H. Lauritzis i Ottersløff	1 dr. r.
Marine H. Lauritzis i Sandby	1 dr. r.
Karine H. Hansis i Taagerup	2 dr. r.
Mette H. Hansis i Karleby	
Gunder Thomesd. i Nagskoff	
Kirsten Pedersd. ibidem	1 dr. sl.
Gertrud Erick Nielsøns ibidem	
Summ.	19 dr. sl.

Invitati non comparuêre.

E. oc W. Christoffer Steenß
M. Lauritz Mortenß i Nagskoff

¹ Hr. Pouls Søster, jvfr. S. 47.

H. Peder Thomæß i Hundzeby

H. Pouel Jenß i Rubb.

H. Hans Hanß i Taagerup

W. F. Malene i Windeby, Anna H. Knuds i Haldsted, Birgite H. Pouels i Rubb., Johanna H. Rasmusis i Vestensk., Birgite Jørgens i Nag., Claus Anderß, uxor, filia, Hans Hanß, Rector Nagsk., Karine H. Hansis i Vindeby, Hendrick Skreders uxor, Christoffer Zachriæsøn i Vest. uxor.

[Side 4:] Anno 1643 den 16 Mart., som vaar en Torsdag effter Midfaste Søndag, inter 5 et 6 mat. bleff fød min anden Søn, oc siden den 26 Mart., Palme Søndag, aff H. Knud Ericksøn, Prouist i Nørre Herrit, døbt oc kaldet ZACHARIAS effter hans S. Morfader i Herritzløff.

Testes Baptismi fuère

H. Hans Hansøn i Brand.	2 dr. r.
Clemend Pedersøn i Hundtzeb.	2 dr. r.
Mickel Pedersøn i Skottem.	3 dr. r. udi Guld
Claus Andersøn i Knubbel.	2 dr. r.
W. F. Malene Lindeno i Vindeb.	2 dr. M.
qvæ non invitata testis, comparuít tamen, ignara modi in r. ¹	
Karen H. Hansis i Taagerup, som holt hannem til Daaben.	2 dr. r.
Anna H. Knuds i Haldsted	2 dr. r.
Birgite H. Pouels i Rubb.	2 dr. r.
Maren Zachariæd. i Herr.	1 dr. r.
Lizabeth Troelsd. i Otter.	1 dr. r.
Faddergaffue	27 dr. 2 $\frac{1}{2}$

Invitati convivæ præsentis

H. Knud Ericksøn i Haldsted	1 dr. r.
H. Rasmus Nielß i Vestensk.	2 dr. r.
H. Lauritz Hanß i Sandby	1 dr. r.
H. Lauritz Erickß i Ottersløff	1 dr. r.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 dr. r.
H. Hans Nielsøn i Karleby	1 dr. r.
H. Antonius Clauß i Haldsted	1 dr. M.
Hans Nielsøn Snøde	2 dr. M.

¹ d. v. s. ukyndig i Regnemaaden med Rigsdaler.

Hans Hanß Bruun Rector Nasch.	1 dr. r.
Jacobus Steno Rector Grimstadiensis ¹	
Jørgen Helmer i Nagskoff	1 dr. r.
Gregorius Bogbinder	1 dr. r.
H. Richert Hansøn i Herritzl.	1 dr. r.
Johanne Christensd. i Binetze	1 dr. r.
Johanne H. Rasmusis i Vest.	1 dr. r.
Marine H. Lauritzis i Sandb.	1 dr. r.
Marine H. Laur. i Ottersløff	1 dr. r.
Mette H. Hans Nielsøns i Karleb.	1 dr. r.
Kirstin Jørgen Helmers i Nags.	1 dr. r.
Margrete H. Peders i Hundzeby	1 dr. r.
Karine M. Lauritzis i Nagsk.	1 dr. r.
Hans Nielß Festequinde i Saffnsøe	
Elline H. Hansis i Brandersl.	1 dr. M.

Summa Fadder oc anden Gaffue 60 dr. M.

[*Tilføjet i Marginen:*] Anden Gaffue 32 dr. 1 $\frac{1}{2}$. Jacob Isaacsøn, uxor.

Invitati non comparuère sequentes

W. Christoffer Steensøn til Grimsted, H. Peder i Hundzeby, M. Laur. i Nagskoff, H. Pouel i Rubbel., H. Hans Hanß i Taag., Boe Hansøn Hører, Hans Kruse i Rødby, V. F. Birgite oc V. J. Margrete Steensdt., Karine H. Hansis i Vindeby, Christentze Clausis, Annichen Hansd., Hendrick Skreder, uxor Anna Knudsd., Peder Mortenß Ridefoget.

[S. 5:] Anno 1645 den 30 Januar., som da vaar en Torsdag, imellum 8 oc 9 Form. bleff fød til Verden min tredie Søn, oc siden den 9 Febr., som vaar Dominica Sexagesima², christnet aff H. Rasmus Nielsøn, Sognepræst til Vestenskoff Sogn, oc kaldet efter min S. Formand PEDER. Gud unde hannem at opvoxe oc tiltage udj Alder oc Visdom hos Gud oc Menn.

[*Tilføjelse i Marginen:*] døde i samme Aar den 5 Julij inter 3 et 4 matut. ætatis 22 septim. 2 dies. Sepultus 8 Jul. a D. Johanne pastore Taagerup.

Testes Baptismi fuère

V. Erich Steen Christopherß	3 dr. rix.
M. Lauritz i Nagskoff	1 Rosenobel

¹ Aabenbart en spøgefuld Betegnelse for Informatoren paa Grimstedgaard.

² M S.: Sexagesimæ.

H. Johan Bostel i Toreby	2 dr. r.
Lauritz Hoffmand i Aalevod	1 dr. rix.
for hennem stod hans Hustru Maren Jd.	
Sophia H. Andersis i Saxk.	2 dr. r.
Maren Her Lauritzis i Ottersl.	2 dr. rix.
Gunder M. Clausis i Radsted	2 dr. rix.
for hende stod hindis Daatter	—
Anna Knudsdaatter i Haldsted	2 dr. M.
Lizabeth Zachariæd. i Herritzloff	1 dr. rix.
	27 dr. 2 $\frac{1}{2}$

Invitati convivæ præsentēs

H. Rasmus Nielsøn i Vestenschoff	2 dr. r.
M. Klemen Pederß i Sandby	2 dr. Mønt
H. Hans Hansøn i Brandersl.	1 dr. rix.
H. Hans Hansøn i Taagerup	1 dr. rix.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 dr. rix.
H. Pouel Jensøn i Rubbel.	1 dr. Mønt
H. Richart Hansøn i Herritzleff	1 dr. r.
Jordan Rasmußøn	1 dr. rix.
Jørgen Helmer i Nagskoff	1 dr. rix.
Margrete H. Peders i Hundzeby	1 dr. Mønt
Maren M. Klemens i Sandby	1 dr. rix.
Anna Her Knuds i Haldsted	1 dr. Mønt
Elline H. Hansis i Brandersl.	1 dr. Mønt
Annicken Hansd. i Toreby	1 dr. rix.
Kirstine Jürgen Helmers	1 dr. rix.
Karine H. Hansis i Taagerup	1 dr. Mønt
NB. H. Peder i Hundzeby, som iche selff vaar tilstede, fremsende	1 dr. rix.
Summa al anden Gaffue oc Foræring er	25 dr. Mønt
Summa	52 dr. 2 $\frac{1}{2}$

V. Christoffer Steenson til Grimsted, H. Peder i Hundzeby, H. Anders i Saxk., M. Claus i Radsted, Hans Clements i Binetze, H. Lauritz Erichß i Ottersløff, H. Knud Erichß i Haldsted, V. Frue Birgite oc I. Margrete Stensd., Gundel i Radsted, Karine M. Lauritz i Nagsk., Johanne Her Richarts i Herr., Karine H. Hansis i Vindeby, Birgite H. Pouels i Rubb., Johanne Hans Clementsøns, Johanne H. Rasmußis i Vestenschoff.

[S. 6:] Anno 1646 den 20 Maji, som da vaar en Onsdag, fierde Pindzedag, der Klocken vaar 5 om Aftenen, bleff fød til Verden min tredie Daatter, oc siden den 31 Maji, som indfald Dominica 1 post Trin., christnet aff H. Peder Thomæß, Sogneprest i Hundtzeby, oc kaldet KAREN effter min Huustrois S. Moder. Gud opliuse hende med sin hellig Aand for Christi Skyld.

Testes Baptismi fuère

Hr. Jørgen i Arninge	4 daler Mønt
H. Erich Rasmuß i Erritzkiøbing	1 Rosenob.
Hans Pederßøn [i] Kiøbeløff	2 dr. rix.
Knud Mortenßøn i Ladegaard	2 dr. r.
Anna H. Jacobs i Rødby, som holdt hende til Daaben	1 Rosenobel
Johanne H. Rasmußis i Vestenschoff	2 dr. r.
Marine M. Klemens i Sandby	2 dr. rix.
Margrete Jørgensd. i Nagskoff	2 dr.
Sidsele Pedersd. i Hundtzeby	2 dr. rix.
S. Faddergaffue	33 daler.

Invitati convivæ præsentis

D. Hans Michelßøn, Bispem,	2 dr. Rix.
H. Knud Erichsøn i Haldsted	1 dr. rix.
M. Lauritz Mort. i Nagskoff	
M. Klemen Pederß i Sandby	1 dr. rix.
H. Peder Thomæßøn i Hundtzeby	
H. Pouel Jensøn i Rubbel.	1 dr. rix.
H. Hans Hanß i Brandersløff	1 dr. rix.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 dr. rix.
H. Lauritz Erichsøn i Ottersløff	1 dr. rix.
H. Hans Nielsøn i Karleby	2 dr.
Klaus Andersøn i Knubbel.	2 dr.
Jørgen Jensøn i Nagskoff	1 dr. i Guld
Jørgen Helmer i Nagskoff	1 dr. rix.
Hans Hansøn Bruun Rector Nasch.	1 dr. rix.
Hans Matsøn Collega scholæ	
H. Jacob Cuningham i Horslunde	1 dr. rix.
Anna H. Knuds i Haldsted	
Karine M. Lauritzis i Nagsk.	1 dr. rix.

Margrete H. Peders i Hundtzeby	1 dr. rix.
Maren H. Lauritzis i Ottersl.	1 dr. rix.
Birgite H. Pouels i Rubbel.	
Elline H. Hansis i Brandersl.	1 dr. rix.
Karine H. Hansis i Vindeby	1 dr.
Margrete H. Ericks i Erritzkiøb.	
Mette H. Hansis i Karleby	
Kathrine H. Jacobs i Horsl.	1 dr. rix.
Karine H. Hansis i Taagerup	1 dr. rix.
Anna H. Jørgens i Arninge	
Johanne H. Rickerts i Herritzl.	
Kirstine Jørgen Helmers i Nagsk.	1 dr. rix.
Anden Gaffue 34 daler, er Summa	67 daler Mønt.

[S. 7:] Anno 1647 den 30 Sept., som da vaar en Torsdag, der Klocken vaar imellum 5 oc 6 om Morgenen, bleff fød til Verden min fierde Søn, oc siden den 10 Octob., som indfald Dominica 17 post Trinit., christnet aff H. Knud Ericksøn, Sognepræst i Haldsted oc Proust i Nørreherrett, oc bleff kaldet CLAUS effter min S. Broder.

Testes Baptismi fuêre

M. Peder i Kiettinge	2 dr. Rix.
M. Erick Ericksøn Pontopp.	3 dr. Rix.
H. Hans Nielß i Karleby	2 R. dr.
Hans Nielsøn i Saffnsø	2 R. dr.
Peder Hansøn i Nagskoff	3 R. dr.
Gabriel Lütken ibm.	1 Rosenobel.
Hic non vocatus testis, tamen accessit, non intelligens literas Danicè scriptas.	2 dr. Mønt.
I. Margrete Steensdaatter, som fremholdt hancem til Daaben	3 dr. Rix.
Abigael Peder Mortenbøns	3 dr. Rix.
Birgite Jørgen Jensøns	$\frac{1}{2}$ Rosenobel 1 rix. dr.
Karine H. Hansis i Taagerup for Johanne H. Rasm. i Vestenskoff, effter hans Begiering, licet non rogatur, tali modo	2 R. dr.

Invitati convivæ præsentés

H. Knud Ericksøn i Haldsted	1 Rdr.
H. Peder Thom. i Hundzeby	1 Rdr.
H. Rasmus Nielß i Vestenschoff	1 dr. R.
H. Jørgen Hanß i Arninge	1 Rdr.
H. Rickert Hanß i Herritzløff	1 Rdr.
H. Hans Hanß i Brandersløff	1 Rdr.
H. Lauritz Erickß i Ottersløff	2 dr.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 Rdr.
H. Boe Hansøn i Sandby	1 Rdr.
Peder Mortensøn i Nagschoff	1 Rdr.
Jørgen Jensøn ibidem	1 Rdr.
Volckmar von der Stöke	1 Rdr.
Anna H. Knuds i Haldsted	
Margrete H. Peders i Hundzeby	1 Rdr.
Karine M. Lauritzis i Nagschoff	1 Rdr.
Anna H. Jørgens i Arninge	1 Rdr.
Johanne H. Rickerts i Herritzløff	1 Rdr.
Elline H. Hansis i Brandersløff	1 Rdr.
Gunder Peder Hansøns i Nagskoff	1 Rdr.
Heluig Knud Mortensøns i Ladegaard	1 Rdr.
H. Hans Hansøn i Taagerup	1 Rdr., non adfuit.
Karen Her Hansis i Taagerup	1 Rdr.
Summa Faddergaffue	42 dr. 2 $\frac{1}{2}$
Anden Gaffue	32 daler
Summa	74 daler Mønt 2 $\frac{1}{2}$

Sit nomen Domini benedictum.

[S. 8:] Anno 1648 den 28 Nov., som da vaar en Tjrdsdag, imellum 6 oc 7 om Afftenen bleff fød min femte Søn, som for sin store Suagheds Skyld bleff strax hiemmedøbt, men hans Daab bleff kundgiort oc ført i Kircken den 10 Dec., oc bleff kaldet HANS, men samme Dag, der Klocken vaar 2 om Efftermiddagen, døde hand, begraffuit anden Dagen aff H. Rickert.

Testes Baptismi

D. Giert Henr. Staalhout ¹	2 dr. R.
H. Jacob Clauß i Slemminge	$\frac{1}{2}$ R. Nobel oc 2 dr. M.

¹ Jvfr. S. 49.

H. Jacob Cuningham i Horslunde	2 dr. R.
Hans Hansøn Rector Nasch.	4 dr.
Henrick Jørgensøn Skreder	1 Rd.
Maren Her Jacobs i Slemminge	1 dr. Rix.
Karin H. Hansis i Vindeby	2 dr. R.
Voldborg Hans Jørgensøns	$\frac{1}{2}$ Rosenobel
Karine Andersd. i Vestenskoff	1 Rdr.
Karine Hansd. i Saffnsø	10 ₤
Summa	28 dr.

Invitati convivæ præsentés

H. Knud Ericksøn i Haldsted	1 dr. M.
Christen Knudß	$\frac{1}{2}$ dr. Rix.
H. Lauritz Ericksøn i Ottersl.	1 dr. R.
H. Rasmus Nielsøn i Vestensk.	2 dr. R.
H. Jørgen Hansøn i Arninge	2 dr. M.
H. Hans Hansøn i Taagerup	
H. Hans Jostsøn i Vindeby	
H. Rickert Hansøn i Herritzl.	1 dr. R.
H. Hans Nielsøn i Karleby	1 dr. Rix.
H. Boe Hansøn Faack i Sandby	1 dr. R.
H. Hans Hansøn i Brandersløff	1 dr. R.
H. Johan Christoff. i Toreby	1 dr. R.
H. Pouel Jensøn i Rubbelyche	1 dr. R.
Hans Pedersøn Collega schol. Nasch.	1 dr. R.
Heluig Knud Mortens. i Ladegd.	1 dr. R.
Anna Her Knuds	1 daler Mønt
Marine Her Lauritzis	1 dr. Rix.
Johanne Her Rasmusis	1 dr. Rix.
Kathrine Her Jacobs i Horsl.	1 dr. Mønt
Karine Her Hansis i Taag.	1 dr. Rix.
Kirsten S. Jørgen Helmers	1 daler M.
Johanne Her Rickerts	1 dr. Rix.
Mette Her Hansis	1 dr. Rix.
Mette Nielsdaatter i Vest.	1 dr. R.
Elline Her Hansis	1 dr. Rix.
Elizabeth Zachariæd.	
Birgite Her Pouels i Rubb.	1 dr. R.
Margrete Her Peders i Huntzeb.	

Sidsel Pedersd. i Huntzeby	1 dr. Rix.
H. Peder Thomæbøn absens	1 dr. Rix.
Summa all Foræring med Faddergaffue er	66 dr. 1 z
Sit nomen Domini benedictum.	

[S. 9:] Anno 1650 den 4 Mart., som da vaar en Mandag, imellum 11 oc 12 om Natten bleff fød min siette Søn, oc siden den 10 Mart. Dnicâ Reminiscere døbt oc christnet aff H. Lauritz i Ottersløff, oc kaldet HANS. Men effter som min S. Suoger Her Jacob Clausøn i Slemminge ved Døden affgick Natten den 7 Mart., er icke alleniste hastet med min Søns Daab, men end oc erre indbødne Fadder oc Venner effter den Tids Tilstand.

Testes

Jens Zachariæbøn	2 Rdr.
Otto Jensøn Kuld	1 Rdr.
Lauritz Pederbøn	1 Rdr.
Christen Jensøn i Vest.	1 Rdr.
E. oc Velb. Frue Ingeborg Lange ¹ , som fremholdt hannem til Daaben	2 Rdr.
Anna Niels Hindsis i Lille Kiøbeløff	1 Rdr.
Maren Niels Jeppebøns i Kiøbeløff	1 Rdr.

Invitati convivæ præsentēs

V. Otto Quitzo til Glostrup	
H. Hans Barchm. i Brand.	1 Rdr.
H. Lauritz Erickson i Ottersl.	1 Rdr.
H. Hans Nielß i Karleby	1 Rdr.
Hans Pederbøn Hører	4 z
Jacob Isaacson i Karleby	
Salomon Abrahami	$\frac{1}{2}$ Rdr.
Hans Jørgenß i Vindeby	1 Rdr.
Hans Lauritzøn i Kiøbeløff	
Maren Her Lauritzis i Ottersl.	1 Rdr.
Cathrine Her Jacobs i Horsl.	1 Rdr.
Voldborg Hans Jørgensøns i Vind.	4 z
Margrete Christen Jensøns i Vesterbo	
Kirsten Jeppe Søffrensøns	

¹ Gift med Otto Quitzow.

Anna Hans Lauritzøns i Kiøbeløff
 Niels Hindze, Hans Matsøn i Lille Kiøb.,
 Niels Jeppeß, Jeppe Søffrensen i Kiøb.

Summ. 25 dr. 1 $\frac{1}{2}$

Sit nomen Domini benedictum.

Gud opliuse hannem med sin hellig Aand oc Naade for Christi Skyld.
 Amen.

[S. 10:] Anno 1651 den 15 Julij, som da vaar en Tirsdag, imellum
 4 oc 5 om Morgenen bleff fød min siuende Søn, oc siden Onsdagen
 den 23 Julij igienfødt ved Daaben, oc bleff christnet aff H. Hans
 Hansøn i Taagerup oc kaldet PEDER. Gud velsigne hannem, Amen.

Testes Baptismi fuëre

M. Peder Pederbøn Horbeløff Rector Scholæ Nycopiensis	3 Rdr.
Her Jacob Christensøn i Slemminge	2 Rdr.
Her Lauritz Pederbøn i Sandby	2 Rdr.
Her Christen Knudsøn Medtiener i Haldsted	3 Rdr.
Peder Mortenbøn i Nagskoff	4 Rdr.
Hans Jørgensøn i Vindeby	2 Rdr.
Margrete Her Peders i Huntzeby, som fremholdt hannem til Daaben	2 dr. Rix.
Gye Jens Zachariæsons	2 dr. Rix.
Anna Mickel Pederbøns	1 Rdr.
Margrete Rasmusd.	1 daler
Karen Jørgensd. i Arninge	2 Rdr.
Summa	35 dr. 2 $\frac{1}{2}$

Invitati convivæ præsentés

Her Knud Erickson i Haldsted	1 dr. M.
Her Hans Hanbøn i Taagerup	
H. Jørgen Haar i Arninge	1 dr. R.
H. Hans Hansøn i Brandersløff	1 dr. rix.
H. Hans Jostsøn i Vindeby	1 dr. rix.
H. Lauritz Erickson i Ottersløff	1 dr. Rix.
H. Rickert Hanß i Herritzløff	5 $\frac{1}{2}$ 4 β
H. Pouel Jensøn i Rubbel.	1 dr. M.
H. Hans Nielsøn i Karleby	1 dr. Rix.

H. Peder Thomæbøn i Huntzeby	1 dr. rix.
Villum Hansøn i Nagskoff	1 dr. rix.
Claus Veideman ibidem	1 dr. rix.
Salomon Abraham	1/2 Rdr.
Lauritz Anderbøn Foget paa Astrvp	
Hans Nielsøn i Saffnsø	
Anna Her Knuds	1 daler M.
Karen Her Hansis	1 daler rix.
Johanne Her Rasmusis	1 dr. rix.
Birgite Her Pouels i Rubbel.	4 R
Karen Villum Hansøns	1 dr. Rix.
Birgite Jørgen Jensøns	1 dr. rix.
Kirsten Salomon Abrahams	
Heluig Christensd. i Ladegaard	1 rdr.
Karen M. Lauritzis i Nagskoff	
Mickel Pederbøn i Skottemarcke	4 R
Hans Clementsøn i Maræboe	
Jacob Isaacsøn, Anna Pouelsdt., Maren Jensd. i Aalevodtzgaard, Abel Hansd. i Vindeby	1 R. R 26 dr. 1 1/2 R
Summa til haabe	61 daler 3 1/2 R

[S. 11:] Anno 1653 den 25 Maji, som vaar Onsdagen for Pindtzdag, imellum ti oc elluff om Aftitenen bleff fød min ottende Søn, oc siden Hellig Trefoldigheds Søndag den 5 Junij igienfødt ved Daaben oc christnet aff H. Jacob Christenbøn i Slemminge, oc kaldet CHRISTOFFER. Gud velsigne hannem, Amen.

Testes Baptismi fuère

H. Axel Hanbøn i Ryde	1 Rdr. 1 Stycke Guld 1 Ducatus
H. Hans Clauß i Stockemark	3 dr. Guld 1/2 Ducat
Laur. Pouelbøn Brock	2 Rdr. M.
Rector Schol. Naschoviensis	
Christoffer Pederbøn i Lille Løgetofft	2 dr. M.
Otto Peterbøn Vilder	2 dr. M.

Lauritz Anderß Astrvpe Fogett	2 dr. M.
Johanne M. Augustini i Flintinge, som fremhold hannem til Daaben	3 R.daler
Anna Her Christens i Ottersløff	4 daler M.
Inger Hansdaatter i Taagerup	2 dr. Mønt
	28 daler 2 $\frac{1}{2}$

Invitati convivæ præsentēs

M. Augustinus i Flintinge	1 Rdr.
H. Jørgen Haar i Arninge	1 Rdr.
H. Rickert Hansøn i Herritzløff	1 dr.
Her Jacob Christenß i Slemminge	1 Rdr.
Her Hans Nielßøn i Karleby	1 Rdr.
H. Jacob Cuningham i Horslunde	1 dr.
H. Christen Knudß i Ottersløff	1 Rdr.
H. Hans Hanßøn i Birckett	2 dr.
Søffren Jørgenßøn i Arninge	
Jacob Isaacßøn i Stockemarke	
Mickel Pederßøn i Skottemarcke	
Jens Zachariæßøn i Nagskoff	
Annicken Her Johans i Toreby	1 Rdr.
Johanne H. Rickerts i Herritzl.	1 Rdr.
Maren Her Jacobs i Slemminge	1 Rdr.
Margrete Peder Klockers i Nagskoff	1 dr. M.
Maren Jensd. i Aalevaadsgaard	1 dr. M.
Anna Jacob Isaacsøns i Stockem.	
Anna Mickel Pederßøns i Skottemarcke	
Dorethe Christoffer Pederßøns i Lille Løgetofft	
Her Lauritz Pederßøn i Sandby	1 Rdr.
	19 dr. 2 $\frac{1}{2}$
Christoffer Zachariæßøn, Jens Skreder, Lauritz Capell, Jacob Urteg.mand, Matz Vlff.	
Summa	48 daler

Sit nomen Domini benedictum.

[S. 12:] Anno 1656 den 2 Jun., som vaar en Mandag effter Hellig Trefoldigheds Søndag, ved 3 slet om Efftermiddag bleff min Hustru naadeligen forløst, men formedelst hendis store Suaghed gick icke nær sin Tid ud, fødde dog ett leffuendis Foster, oc min niende Søn, som Fostermoderen den erlige Dannequinde Karen

Marchors i Ottersløff strax døbte oc kaldede ERICK (effter Velb. S. Erick Steenbøn den Vnge). Men strax oc kaldede Gud hannem ved den timelige Død fra denne ælendige Verden til sit himmelske Rige, oc bleff det S. Barn begraaffuet i Kiøbeløff Kircke Torsdagen den 5 Junij aff Her Hans Jostsøn, Sognepræst i Vindeby.

TILLÆG

A.

Forteignelse over Hr. Poul Poulsen Danchels Skatter og andre ekstraordinære Udgifter 1644-65.

(Afskrift i Thott, Fol., 730 af Poul Rogert, Sognepræst i Utterslev, efter den nu tabte originale „Tiendebog“¹. — Anmærkningerne a-d skyldes Poul Rogert).

Hr. Poul Poulsen Svenborgs Forteignelser paa hvad Skatter og extraordinaire Udgifter, hand har svared i de svenske Krige, som hand selv egenhændig har opteignet paa de første Blade i een gammel Tiendebog, som endnu er i Kiøbeløv, hvor bem^{te} Hr. Poul Svenborg da var Sogne Præst.

Anno 1644 d. 8 Mart. var ieg i Nagskoff og udlagde Sølschat 24 Lod Sølf.

d. 1 Apr. i samme Aar udlagde ieg Kongeschat 2 Rdaler, Hielseschat 1 Rd., Budløn 10 β.

d. 13 Majj udlagde ieg Kaaberskatt, 1 Tde Kiedel, vaag 45 \mathcal{R} , à \mathcal{R} 24 β, er Penge 16 Dr. 3 \mathcal{S} .

Tilforne d. 29 April sende ieg til Prousten 11 Rixm \mathcal{S} for 11 Uger til Landekisten^a, er 13 \mathcal{S} 12 β.

d. 16 Junij lefveerte ieg til Prousten Hr. Knud i Halsted² 7 R \mathcal{S} for 7 Uger til Landekisten 2 Dr. 12 β.

d. 9 Aug. loed ieg lefvere een goed Hæst paa Halsted Closter, gav ieg der for 40 Dr.

d. 19 Julij tilforne lefverte ieg Madskat i Nakschoff 1 Tde Kauringer 1 Dr., $\frac{1}{2}$ L \mathcal{R} Smør 1 Dr., 2 Tr. Øll 6 Dr., 2 Sider Flesch, vaag 3 L \mathcal{R} , 3 Dr., 11 Dr.

¹ Hr. Pouls Tiendebog har tidligere (for andre Opgivelser) været benyttet i Poul Rogert, Tvende Stykker til den Danske Krigs-Historie, 1775, S. 100.

^a Landekisten var udj Mariboe ved Capitulet, hvorudj Prousterne samlede, hvad Penge eller Contributioner, de oppebar af Clereciet. [Om de lollandske Præsters ekstraordinære Udgifter i Anledning af Krigene 1644 ff. kan jævnføres Kirkehistoriske Samlinger 4. R. III, 599 ff., 605 f. H. F. Rørdam, Danske Kirkelove III, 314, 321, 347 f., 368 ff.].

² Knud Eriksen Pontoppidan († 1662).

- 1645 d. 13 Januar for Kornskatt udgaf ieg Penge 10 $\frac{1}{2}$ 8 β . Samme Dag gav ieg Penge Maanedschatt til Soldaternes Besoldning 14 Dr. 1 $\frac{1}{2}$.
- d. 17 Mart. udgaff ieg Kongeschatt 8 Rd., er 8 Rd.
- d. 19 Jun. Hovedskat for mig og min Hustro 2 Rixdr., 2 Rd.
- d. 22 Jul. gaf ieg udj een Hæst til Rytterie, penge 12 Rixdr.
- d. 21 Oct. udgaf ieg til Soldaternes Afbetaling 30 Rrd., 30 Rixdr.; Hielpeskatt 6 Rdr. Reysepenge til Kiøbenhavn om samme Contribution at slutte, 5 Rixdr. Summa i Krigens Tiid 232 Dr. 3 $\frac{1}{2}$ 10 β udj toe Aar.
- 1646 d. 12 Oct. udlagde ieg Kongeskatt 12 Rixdr., noch 2 $\frac{1}{2}$, Budløn 1 $\frac{1}{2}$, er 250 Dr.
- Naar dette ansees, er dette een stoer Skatt af Præsterne, og blev kaldet i de Tider Sølfskat, Pengeskatt, Kaaberskat, Maanedskatt, Ugeskatt, Hesteskatt, Kornskatt, Madskatt, Hovedskatt etc. Gud gifve os Fred og Rolighed for Christj Schyld, Amen.
- Anno 1647 d. 29 Mart. paa nye effter Kongl. May^{te} Befalning lefveret Kaaberschatt 1 $\frac{1}{2}$ L $\frac{1}{2}$, hver Schaal $\frac{1}{2}$ 2 $\frac{1}{2}$, Tinschatt $\frac{1}{2}$ L $\frac{1}{2}$, er 13 Dr.
- d. 18 Oct. udgaf ieg Kongeschatt ordinarie 14 Rixdr., Hielpeschatt 2 Rd.
- 1655 d. 20 Augustj gav ieg til dend Reyse til Hans K. H. Printzens Hylding i Othense d. 10 Sept. 8 Daler Mønt, og saa meget gafve vj alle 7 Præster og hver for sig, nemlig 8 Dr., og sendte ieg min Contribution til Hr. Hans i Vindebye¹, som dem annammede og sig erbøed at vilde reyse med de 2 andre Dannemænd M. Lauritz Mortensen i Nagschoff og HER Jacob Cunigham i Horslunde til form^{te} Hylding, 8 Dr.
- 2) Udj samme Aar d. 8 Oct. gaf ieg Kongeskatt 8 Rd. in specie, Budløn 1 $\frac{1}{2}$, til een Præst i Fyen i Farsbølle², som var brænd for, Penge 3 $\frac{1}{2}$, 13 Dr.
- 3) Hafver ieg udlofved og skal lefvere, naar Nøden trænger og begieres, godvillig Hielp og Undsetning til K. M. og Rigens Defension 10 Rd. in specie, 15 Dr.^b.
- 4) Er Præsterne befaled effter K. M. Bref og Befalning Heste med sin Tilbehøring og Rytter at holde – dend Hest udkom d. 31 Majj NB. 1657.
- 1656 d. 13 Octobr. gaf ieg Kongeskatt 8 Rd., Budløn 1 $\frac{1}{2}$, 12 Dr. 1 $\frac{1}{2}$.
- Til Hr. Gregers Pedersen i Flemløes, hvis Præstegrd afbrændte d. 10 Junij, Penge 4 $\frac{1}{2}$, 1 Dr.

¹ Hans Justesen († 1673).

² Haarslev Sogn.

^b NB. Dette Løffte er forarsaged af dend Forordning, som Frid. 3 udgav 1655 d. 23 Aug., som iblant andet taler saaledes: dersom vi skulde af øyensynlig Fare blive forarsagede nogen extraordinair Armatur til vores Rigers og Landes Defension at anstille, at da alle de, som sig underdanigst erklære, og siden, naar Nøden trænger, det giørligen efterkommer, og med deres Middel Os og Riget undsætter, det ville Vi af Kronens Middel, naar Gud vil Landene med Fred velsigne, redeligen og nøyagtig igien betale.

- 1657 d. 9 Febr. gaf ieg til Prousten Hr. Rasmus i Vestenskou¹ Penge 3 fl for hands Reyse til det Mode udj Odense d. 23 Febr., 3 fl
 d. 1 Apr. udgav ieg Maanedschat, hver Maaned 1 Rd. for 6 Maaneder, 9 Dr.
 d. 31 Maij udskikkede ieg een besynderlig goed Hæst, dog een Gilding, saa goed som 34 Daler, 34 Dr. Nok der til 2 Pistoler, 1 Sadel og Behøring, 1 Sideheng og Degen, Bitzel og Stænger, Stibøyer, Sporer etc., henved 16 Dr. Gaf ieg Rytteren rede Penge 14 fl , 3 Dr. 2 fl .
 d. 24 Augustj var ieg paa Halsted Kloster, gav ieg Qvegschat, Penge 8 Dr. 3 fl 13 β .
 d. 13 Oct. gav ieg Maanedschatt for 3 Maaneder forfalden, 4 Dr. 2 fl .
 d. 6 Nov. gav ieg 12 Tr. Øll (af 1 Pund Malt og 4 Skæpper Humle) til Kongl. M. Skibsflode.
 1658 d. 29 Jun. gav ieg Maanedschatt for 3 sidste Maaneder 8^{br}. 9br. xbr. i forgangne Aar 4 Dr. 2 fl .
 d. 17 Sept. gav ieg til de 500 gevorbene Ryttere her i Landet $\frac{1}{4}$ Besoldning, 3 Dr.
 Og til Hr. Bertell Nielsen i Syllested, som det brændte for i dette Aar, Penge 4 fl , 1 Dr.
 d. 30 Sept. udskikkede ieg igien een goed Gilding, som ieg kiøbte og gav selv for 26 Dr. Dertil kiøbte ieg af min Svoger Niels Staffensen een Sattel og et Par Pistoler og Hylster, 10 Dr. Af Hans Pedersen Roes kiøbte ieg een Rytterdegn og Geheng for 3 Dr.^c Nok bekom Rytteren Niels Gundesen Schaaning 1 Par ny Støfle, 1 Par Sporer 3 Dr. Her foruden 1 Kappe, kostede af 5 Alen brunt Klæde og med Arbeidsløn Penge 10 Dr. Nok 1 Hatt 1 Rixdaler, 1 nye Schiorte gav ieg Penge for 1 Rixdr., 1 Dr. 2 fl , 1 Spende, som Mester Lauritz² gaf mig, 1 Dr. 2 fl , 1 Par Handscher 10 β , 10 β , 1 Krudhorn, som min Syster Malene³ gaf mig, Penge 55 Daler 10 β . Nok in Novembr. til Kongl. Mayestets Skibsflode $\frac{1}{2}$ Læst Øll, som dog ikke fremkom, men blef.
 d. 3 Decembr. udgifvet til Kongens Flode Biug 3 fl , hvide Erter 5 Schppr. Biuggryn . . .⁴ Hakkelse af Rug og Hvedeklipper⁵ 65 Tønder.
 Anno 1659 udj det svenske Indfald Rytter Mondering 60 Rixdr., Sølschatt

¹ Rasmus Snøde († 1659).

^c Dette Portrait paa een Rytter kand sige os, at vores danske Cavallerie i de Tider maae have seedt temmelig buntet ud, heldst eenhver reedte sin Rytter ud effter sit eget Gotbefindende, og gav ham Mondur, ligesom Lejligheden kunde falde – at ogsaa Rytteriet maae have været slet behæsted, er klart, siden een Rytterhæst nu koster langt meere end een heel Rytteres Udrustning da, og een lollandsk Hæst for 26 Daler schulde een Rytter ikke længe travaillere med.

² Formentlig ovennævnte Sognepræst i Nakskov, Mag. Laurids Mortensen Widsted.

³ Magdalene Poulsdatter Danchel, jvfr. S. 25.

⁴ Rum i Ms.

⁵ ∴: Hvedevipper.

- 50 Rixdr. Nok 62 Rd. $2\frac{1}{2}$ fl til Obristleutenants Butlers¹ 2 Ryttere per vices fra Lejeren^d.
- 1660 in Sept. til een Præst, som reyser til det Mode i Kiøbenhafn, d. 8. d. 5 Nov. til HEr Gregers i Branderslev², som reyste til K. M. og Printzens Hylding i Kiøbenhafn at hyldede dem til Arfve Konge og Printz, gaf ieg min qvota 10 Dr.
- den 2 Januar gav ieg for een Soldats Indqvartering udj 2 Maaneder fra d. 1 Novembr. 1660 til dend 3 Januar inclusive hver Maanet 5 Daler, er udj 2 Maaneder Penge 10 Daler. Fra d. 2 Januar til dend 5te Majj gaf ieg Soldaterskat hver Uge $2\frac{1}{2}$ fl , er til d. 5 Majj 6 Daler 1 fl .
- 1661 til Philippi Jacobj Qvegschat for Hester, Hopper, Kiør, Faar, Sviin etc. 3 Daler 3 fl 4 β . Consumptions Penge fra Kyndelmisse 1661 til d. 1 Augustj 1662, Penge 4 Daler 3 fl 7 β .
- 1665 til dend Dannemand HEr Frantz i Østre Taars³, som det var brænt for, 1 Rixdr.; til dend Dannemand HEr Hans Gregerß i Østre Hasing i Fyen⁴, (1666) som er og brænt fra, 3 fl .
- 1664 til St. Michelis gav ieg Princessen Steur dend 1 Termin, Penge 4 Rd., Budløn 1 fl .
- 1665 til Fastelavn 2 Termin, Penge 4 Rixdr. 22 β og Budløn 1 fl . Samme Dag til St. Michelsdag Princessen Steur 3 Termin, Penge 4 Rd. 22 β . Budløn 2 β .
- 1666 til Fastelan Princessen Steur 4 Termin, Penge 4 Rdr., Budløn 12 β .
 d. 18 Mart. een fattig Præstequinde af Jylland Penge 2 fl .
 d. 18 Apr. gav ieg for een Rytters Udmondering Penge 30 Rdr.
 d. 25 Jun. gav ieg HEr Gert Ericksen, som var brent for i Kiettinge Præstegaard, Penge 4 fl .
 d. 9 Sept. paa Odense Raadhuus gav ieg HE' Peder i Marslev udj Fyen⁵, som var brænd fra, Penge 4 fl .
- A° 1656 d. 5 Febr. Apostel Sølscheder 11, Brander[s]lev 10, Vejlebye 8, vore egne ellers 17, udj daglig Brug 8, er 54, rester 4 Scheder, 1 Taggerup, 1 Vejlebye, 1 Scheed med det støbte Schaffte.
- A° 1658 d. 6 Febr. blev plyndret udj det 1ste svenske Indfald og borttaget udj Schufflediken under Bordet 10, udj det lille gule Schab 4.

¹ Hermed kan sammenholdes Udtalelser i Præsten Hans Sadolins Dagbog (H. F. Rørdam, Historiske Samlinger og Studier I, 536-9).

^d Dette kand være et Bevis paa, hvad excessive Pressurer de Svensche har svekket Indbyggerne med, siden de i saa kort een Tiid, som Nachschous Belejring vared, fik af denne Præst 172 Rixdaler i 13 Uger.

² Gregers Rasmussen († 1679).

³ Frands Frandsen († 1670).

⁴ Skal være: Øster Hæsinge.

⁵ Peder Rasmussen († 1673).

A° 1659 d. 4 Majj udj det 2 svenske Indfald blev plyndret Sølscheder 4, bekom Hans Gratevil til Salvegwardeløn Sølscheder 2 af de Herritzløvs med Viindruer paa, Majoren gav ieg 3 Apostelscheder, Jacob Isaacsen til Adjutanten 1 af Herritsløfs med Viindruer, Mathias, Majorens Tienere, til Salvegwardeløn 2 af Branderslev Scheder.

Hos denne samme Hr. Poul Poulsen Svenborg var i de svenske Tider Printz C 5 Skilderie i fuld Corpus, som de svenske Officiers søgte Plaisier udj at schyde til Maals efter, og var samme Schilderie meget barbarisk tilreedt, det har siden stedse staaed i Kiøbeløv Præstegaard og været bevaret der som et Mærke og Vidnesbyrd om de svenske Officierers slette Moralité¹.

B.

1638 28. August. Brev fra Hr. Poul Poulsen Danchel i Købelev til Student Erik Rasmussen i København.

Afskrift i Ny kgl. Saml., 8°, 271, S. 331-4². – Hr. Poul Danchel takker Adressaten for et i Begyndelsen af August tilsendt Brev og udtrykker sin Glæde over, at denne befinder sig godt og nærer venskabelige Følelser over for Hr. Poul og Interesse for hans Skæbne. Selv har han været Døden nær paa Grund af farlig Sygdom, men er nu frisk igen. Efter at have opfordret Erik Rasmussen til at være ærbar i sit Levned og flittig i sine Studier underretter han ham om, at Sognepræsten i Nakskov Peder Hansen den 14. August er død af Pest og begravet den 16. s. M. til stor Sorg for alle. Ogsaa Sognepræsten i Søllested Niels Andersen er død den 24. Maj, og hans Efterfølger Anders Eriksen er blevet bortrevet af Pest den 23. August. Overhovedet raser Pesten stærkt i Nakskov og Omegn, og mange gaar bort, ogsaa blandt de unge. Hr. Poul opfordrer derfor Erik Rasmussen til med sig at afbede dette faderlige Ris. Til Slut formaner han ham endnu en Gang til at lægge Vind paa sine teologiske Studier og sender ham de bedste Hilsener fra sig og sit Hus.

Gratia et pax et salus sit tibi a Deo Patre et Dno nostro Jesu Christo. Reverende Dne Erice, amice et frater desideratissime, literas tuas initio mensis Augustj mihi per Georgium Staalhoffuet Henrici³ oblatas⁴ oculis et osculis

¹ I sine „Tvende Stykker til den Danske Krigs-Historie“, 1775, S. 139 fortæller Hr. Poul Rogert: „har jeg ofte seet samme Skilderie elendig forskudt staaende i Kiøbeløv Præste-Gaard hos Hr. Provsten Velærværdige Mag. Bernt Suhr, som havde opsat det paa sit Lysthuus i sin Hauge“.

² Brevet har tidligere kort været omtalt i Kirkehistoriske Samlinger 3. R. I, 351.

³ Georgius Henrici (Stalhovius, Staalhof), Student fra Odense 1638, blev 1645 Sognepræst i Espe og Vantinge (Samlinger til Fyens Historie og Topographie X, 232. Kirkehistoriske Samlinger 3. R. V, 134). Det er formentlig den samme Mand, som 1648 optræder blandt Fadderne i Købelev under Navnet „D. Giert Henr. Staalhout“. En Datter af ham blev gift med Hr. Pouls Søn Claus; en anden Datter døde i Købelev Præstegaard den 14. Februar 1652 og ligger begravet i Købelev Kirke (C. C. Haugner, Lollands Nørre Herred S. 119).

⁴ Det Brev, hvorpaa nærværende Brev er et Svar, findes i Afskrift sst. S. 315-17.

sum amplexus, unde duplici nomine plurimum mihi accessit gaudij. Etenim primo te, divina gratia, esse nunc salvum et incolumen (nos et omnes ejusdem clementia et benignitate bona gaudemus valetudine, faxit Deus, ea in suj nominis gloriam, tristissimo hoc seculo, perennet) declararunt. Deinde, animj gratj in mittendis literis indicium abunde docuerunt. Te igitur, ceu homine candido, qvod dignum est, facis dum mej memoria coepti amoris scintillam ἀναζωπυρεῖν atqve exardescere studeas, Tuj sane nominis studiosus toto vitæ curriculo me devinxero¹. De invalidudine mea (in medijs enim mortis faucibus, morte deplorato, hæsi) qvanto sis affectus ac afflictus moerore, cum tuum animj candorem, et mej observantiam ac studium probe calleam, tanto etiam, ob valetudinem tuam et optimum rerum ordinem ac statum sum perfusus gaudio. Vide, ut Deo gratus, in vita pius, in officio sedulus, in studiis indefessus, qvod coepisti studium, ἀκριβῶς, ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρόν², decurras, qvo pietatis et studiorum metam feliciter attingas et βραβεῖον reportes. Præterea, mi Dne frater, te ignorare nolo, R. et Clariss. D. Petrum Johanjs, Ecclesiæ Naschoviensis Pastorem p. m., 14 Augusti peste contagiosissimâ præmissis liberis in Dno obijsse, et 16 Aug. summo cum piorum omnium, tam D. provinciæ confratrum, qvam loci civium planctu ritu honorifico humo esse demandatum, de cujus successore etiamnum nil certi constat. Etiam, ut scis, venerandum et doctiss. virum D. Nicolaum Andreæ, Ecclesiarum Syllested et Skoulenge pastorem, 24 Maji vitam cum morte commutasse, ita viri p. m. successorem D. Andream Ericium Otthoniensem (qui apud Georgium Sutorum³ in Nedergade Otthoniæ hospitabatur) lue pestifera 23 Augustj fatis concessisse peramicæ habeto. Adde, sicut vis et pestis gravissima Naschoviæ sævit⁴ maxime 6. 8. dietim et hæri die 27 Aug. novem defunctis atqve sepulturam datis; Itidem in Eparchia meridionali Syllested et Skoulenge gravissime etc., peste insigni plurimi, sed juniores expirarunt, nostraqve res agitur paries cum proximus ardet⁵. Ita tuum est, ut confido, nobiscum Deum noctesqve⁶ diesqve precibus inclamare assiduis, ut virgam, qva nos immorigeros coercet liberos, aut tollat aut certe mitiget ac velit esse paternam. Gladium sane acuit Deus, arcum adduxit et sagittam aptavit ej, aptavit arma letifera, psal. 7, incensus est iræ ignis etc. Oremus⁷ ergo, pater benignissimus intimis cordis suspirijs, ut nostrj misereatur et ignem extingvat paterne. Ad calcem te extunc rogitō, ut Deum timeas, studio Theologico operam graviter impendas, qvo Deo sis honorj et amicis olim gaudio, in me, qvidqvīd fraternj est officij, vel

¹ Læsningen usikker.

² Jvfr. 1. Kor. 9, 24.

³ Herefter en aaben Plads i MS.

⁴ Ms: scævit.

⁵ Hor. Ep. 1, 18, 84.

⁶ MS: notesqve.

⁷ MS: Oramus.

tuæ promotionis nunquam desiderabitur, tu modo, ne nos fallat expectatio¹, attendas. Hisce te cum omnibus tuis divinæ protectioni commendatum a me et uxore nostrisque omnibus officiose salutatum, athleticè valere et gaudere animitus precor. Dabam Kiøbeløff raptim 28 Aug. Annj 1638.

T.

Paulus Paulinus Svenopolitanus
m. m.

Titulus: Ornatissimo ac doctissimo Dno Erico Erasmi, artium et lingvarum et S. S. Theologiæ in alma Hafniensi Academia studioso industrio, amico meo ceu fratrij amore et honore proseqvendo.

REGISTER TIL FADDERLISTERNE 1638-56.

For at bane Vejen for en fyldigere Udnyttelse af det store, men spredte Materiale, der findes i Listerne over Fadderne og de „indbødne Gæster“ ved Hr. Pouls Børns Daab, er det blevet anset for hensigtsmæssigt at udarbejde et Specialregister til de paagældende Sider (S. 29-45), og det saa meget mere, som de her nævnte Personer næppe vil blive optaget i Hovedregistret til hele Bindet. Ved Opstillingen af Stoffet er der blevet foretrukket en topografisk Ordning i Stedet for en alfabetisk efter Personnavne, da en saadan skønnedes at være mest formaalstjenlig til at skabe Overblik over et Materiale just af denne Karakter. Baade Listerne og Registret til dem er især egnede til at belyse den lollandske Præstehistorie. En Stjerne (*) betegner, at vedkommende Person er nævnt to eller flere Steder paa samme Side.

I. Lolland.

FUGLSE HERRED

Binitze, se Hillested.

Fuglse.

Mikkil Pedersen i Skottemarke, 34,
43, 44; g. m. Anna N.N., 44.

Hillested.

Hans Clementsen i Binitzegaard, 29,
31, 33, 36; g. m. Johanne Christens-
datter, 30, 35, 36.

Maribo.

Hans Clementsen, 43.

Hans Kruse, 30; g. m. N.N. (30).
(Jvfr. Rødby).

Rubbelykke, se Tirsted.

Rødby.

Jacob Nielsen Sandby, Sgpr., g. m.
Anna N.N., 37.

Hans Kruse, 35. (Jvfr. Maribo).

Skottemarke, se Fuglse.

Taagerup.

Hans Hansen Bruun, Sgpr., 30, 31,
35*, 36, 39, 40, 42*; g. m.
Karen N.N., 29, 31, 33, 34, 36,
38*, 39, 40, 43.

Inger Hansdatter, 44.

Tirsted.

Poul Jensen Tisted, Sgpr., 29, 31*,
34, 35, 36, 37, 40, 42; g. m. Bir-
gitte N.N., 30, 34*, 36, 38, 40, 43.

¹ MS.: expectis.

MUSSE HERRED

Aalevad, se Godsted.

Godsted.

Laurids Hoffmand i Aalevad, 36;
g. m. Maren Jensdatter, 36, 43, 44.

Herridslev.

Zacharias Christophersen, Sgpr., 30,
34, g. m. Karen N.N., (37); m.
Johanne N.N., 29.

Richard Hansen Svendborg, Sgpr.,
31, 32*, 33, 35, 36, 39*, 40, 42,
44; g. m. Johanne N.N., 31, (33),
36, 38, 39, 40, 44.

Anneken Hansdatter, 33.

Elisabeth Zachariædatter, 36, 40.

Maren Zachariædatter, 34.

Hunseby.

Peder Thomsen Fabricius, Sgpr., 29,
31, 34, 35, 36*, 37*, 39, 41, 43;
g. m. Margrethe Clemensdatter,
30, 31, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 42.

Clemen Pedersen, 34.

Marine Pedersdatter, 33.

Sidsel Pedersdatter, 37, 41.

Kettinge.

Peder Andersen Bredal, Sgpr., 38.

Radsted.

Claus Jensen Varberg, Sgpr., 36;
g. m. Gunder Jacobsdatter, 36*.

Sakskøbing.

Anders Mortensen Mand, Sgpr., 36;
g. m. Sophie N.N., 36.

Slemminge.

Jacob Clausen Rosenquist, Sgpr., 39,
41; g. m. Maren N.N., 40, 44.

Jacob Christensen (Lolland), Sgpr.,
42, 43, 44.

Toreby.

Augustinus Poulsen Schandorph, Sgpr.
44; g. m. Johanne N. N., 44.

Johan Christoffersen Bostel, Kap.?,
36, 40; g. m. Anneken Hansdatter,
35, 36, 44.

NØRRE HERRED

Asserstrup (Astrup), se Sandby.

Birket.

Hans Hansen Langeland, Sgpr., 44.

Branderslev.

Hans Hansen Barchmann, Sgpr., 30,
33, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 42;
g. m. Eline N.N., 33, 35, 36, 38,
39, 40.

Knud Mortensen i Nakskov Lade-
gaard, 37; g. m. Helvig Christens-
datter, 39, 40, 43.

Grimsted, se Sandby.

Halsted.

Knud Eriksen Pontoppidan, Sgpr.,
Provst, 30, 32, 33, 34*, 36, 37, 38,
39, 40, 42; g. m. Anna Christens-
datter, (30), 34*, 36, 37, 39, 40, 43.

Antonius Clausen, Kap.?, 34.

Anna Knudsdatter, 36.

Christen Knudsen, Kap., 40, 42. (Jvfr.
Utterslev).

Herredskirke.

Hans Nielsen Bogense, Sgpr., 33, 34,
37, 38, 40, 41, 42, 44; g. m. Mette
N.N., 33, 35, 38, 40.

Jacob Isaksen, 41. (Jvfr. Nakskov).

Horslunde.

Jacob Cuningham, Sgpr., 37, 40, 44;
g. m. Cathrine N.N., 38, 40, 41.

Karleby, se Herredskirke.

Købelev.

Otto Quitzow til Glostrup, 41; g. m.
Ingeborg Lange, 41.

Hans Lauridsen, 41; g. m. Anna N.N.,
42.

Hans Pedersen, 37.

Jeppe Sørensen, 42.

Niels Jeppesen, 42; g. m. Maren N.
N., 41.

Hans Madsen i Lille Købelev, 42.

Niels Hindse, sst. 42; g. m. Anna
N.N., 41.

Christen Jensen i Vesterbo, g. m.
Margrete N.N., 41.

Jens Gammel i Østerby, 30.

Løjtofte.

Christopher Pedersen i Lille Løjtofte,
43; g. m. Dorthé N.N., 44.

Nakskov.

Peder Hansen, Sgpr., 29.

Laurids Mortensen Widsted, Sgpr.,

Provst, 31, 33, 35*, 37, 39; g. m. Karen Nielsdatter, 31, 33, 35, 36, 37, 43.
 Hans Hansen Bruun, Rektor, 34, 35, 37, 40.
 Laurids Poulsen Brock, Rektor, 43.
 Bo Hansen, Hører, 35.
 Hans Madsen, Hører, 37.
 Hans Pedersen, Hører, 40, 41.
 Birgitte Jørgens, 34. (Jvfr. uden Sted).
 Claus Veideman, 43.
 Gabriel Lütken, 38.
 Gertrud N.N., g. m. Erik Nielsen, 33.
 Gunder Thomasdatter, 33.
 • Jacob Isaksen, 30, 31, 33, 45; g. m. Anna Poulsdatter, 29, 31, (33), (35), 43. (Jvfr. Stokkemærke).
 • Jens Zachariæsen, 44.
 Jørgen Helmer, 32, 35, 36, 37; g. m. Kirsten N.N., 35, 36, 38, 40.
 Jørgen Jensen, 33, 37, 39.
 Kirsten N.N., g. m. Henrik Kock, 30, 31.
 Kirsten Pedersdatter, 33.
 Malene Poulsdatter, 33.
 Margrete Jørgensdatter, 37.
 Margrete Peder Klokkers, 44.
 Mikkel Skriver, 32.
 Peder Hansen, 38; g. m. Gunder N.N., 39.
 Peder Mortensen, 39, 42.
 Villum Hansen, 43; g. m. Karen N.N., 43.
Sandby.
 Christopher Steensen, til Grimsted, Oberst, 29, 31, 33, 35, 36; g. m. Birgitte Mormand, 29, 31, 33, 35, 36.
 Margrete Steensdatter, 33, 35, 36, 38.
 Erik Christophersen Steen, 35, 44.
 Jacobus Steno, Skolemester paa Grimsted, 35. (Jvfr. 33).
 Laurids Hansen Bruun († 1644), Sgpr., 29, 31, 33, 34; g. m. Maren N.N., 30, 31, 33, 35.
 Clemens Pedersen Fabricius, Sgpr., 36, 37; g. m. Maren N.N., 36, 37.
 Bo Hansen Faack, Sgpr., 39, 40.

Laurids Pedersen Horbelev, Sgpr., 42, 44.
 Laurids Andersen, Foged paa Asserstrup, 43, 44.
 Rasmus Knudsen, Foged paa Asserstrup, 43, 44.
Utterslev.
 Laurids Eriksen Pontoppidan, Sgpr., 30, 32, 34, 36, 37, 39, 40, 41*, 42; g. m. Maren N.N., 30, 33, 35, 36, 38, 40, 41.
 Christen Knudsen Pontoppidan, Sgpr., 44. (Jvfr. Halsted); g. m. Anna N.N., 44.
 Karen Marchors, Jordemoder, 45.
 Lisbeth Troelsdatter, 34.
Vindeby.
 Magdalene Lindenov til Vindebygaard, 31, 34*.
 Hans Justesen, Sgpr., 30, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 42, 44; g. m. Karen N.N., 30, 31, 34, 35, 36, 38, 40.
 Abel Hansdatter, 43.
 Hans Jørgensen, 40, 41, 42; g. m. Voldborg N.N., 40.
 Østerby, se Købelev.

SØNDER HERRED

Arninge.
 Jørgen Hansen Haard, Sgpr., 37, 39, 40, 42, 44; g. m. Anna N.N., 38, 39.
 Karen Jørgensdatter, 42.
 Søren Jørgensen, 44.
Kappel.
 Claus Andersen i Knubbelykke, 30, 31, 34*, 37; g. m. N.N., (30), (34).
Knubbelykke, se Kappel.
Ryde.
 Aksel Hansen, Sgpr., 43.
Savnø, se Vestenskov.
Stokkemærke.
 Hans Clausen Cassel, Sgpr., 43.
 Jacob Isaksen, 44; g. m. Anna N.N., (Jvfr. Nakskov).
Søllested.
 Niels Andersen, Sgpr., 30; g. m. N.N. (30).

Vestenskov.

Rasmus Nielsen Snøde, Sgpr., Provst,
30, 33, 34, 35, 36, 39, 40; g. m.
Johanne N.N., (30), 34, 35, 36, 37,
38, 40, 43.
Christen Jensen, 41.
Christopher Zachariæsen, 30, 34, 44;
g. m. N.N., (30), (34).
Karine Andersdatter, 40.
Mette Nielsdatter, 40.
Hans Nielsen i Savnsø, 38. (Jvfr. 35).
Karine Hansdatter i Savnsø, 40.

II. Uden for Lolland.*København.*

Erik Eriksen Pontoppidan, Mag., 38.

Nykøbing F.

Peder Pedersen Horbelev, Rektor, 42.

Odense.

Hans Mikkelsen, Biskop, Dr. theol.,
37.

Gert Henriksen Staalhout, 39. (Jvfr.
49).

Ærskøbing.

Erik Rasmussen Mand, Sgpr., 37;
g. m. Margrethe N.N., 38.

III. Uden Stedsangivelse.

Flertallet af de her opførte Personer
maa antages at være hjemmehø-

rende enten i Nakskov eller i Købe-
lev.

Anders Villumsen, 29.

Anna Knudsdatter, g. m. Henrik
Skrædder, 34, 35*.

Anna Mikkel Pedersens, 42.

Birgitte Jørgen Jensens, 38, 43.

Christense Clausens, 35.

Gregorius Bogbinder, 35.

Hans Nielsen Snøde, 34.

Henrik Jørgensen Skrædder, 40.

Jacob Urtegaardsmand, 44.

Jens Skrædder, 44.

Jens Zachariæsen, 41; g. m. Gye N.N.,
42.

Jordan Rasmussen, 36.

Jørgen Jensen, 31.

Kirsten Jeppe Sørensens, 41.

Laurids Kapel, 44.

Laurids Pedersen, 41.

Mads Ulv, 44.

Margrete Rasmusdatter, 42.

Otto Jensen Kuld, 41.

Otto Pedersen Vilder, 43.

Peder Mortensen, Ridefoged, 35; g.
m. Abigael N.N., 38.

Salomon Abrahami, 41, 43; g. m.

Kirsten N.N., 43.

Volckmar von der Stöke, 39.